

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

Aistear

Creatchuraclam na Luath-Óige
The Early Childhood Curriculum Framework

Ullmhaithe ag an gComhairle Náisiúnta
Curaclaim agus Measúnachta (CNCM)
2024

An Clár Ábhar

Réamhrá ón Aire Oideachais	2
Réamhrá ón Aire Leanaí, Comhionannais, Míchumais, Lánpháirtíochta agus Óige	3
Réamhrá	6
An Fhís	9
Cuspóir	13
Prionsabail na Luathfhoghlama agus na Luathfhorbartha	15
Saoránaigh Ghníomhaíochá Dhomhanda	16
Ilchineálacht, Cothromas agus Ionchuimsiú	16
Caidrimh agus Idirghníomhaíochtaí	17
Teaghlach agus Pobal	17
Oideoirí Gníomhaíochá	18
Aistrithe	18
Forbairt agus Foghlaim Iomlánaíoch	19
Súgradh agus Eispéiris Phraiticiúla	19
Timpeallachtaí Foghlama	20
Téamaí	21
Folláine	22
Féiniúlacht agus Muintearas	24
Cumarsáid	26
Taiscéalaíocht agus Smaointeoireacht	28
Gluais	30

Réamhrá ón Aire Oideachais

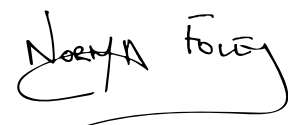
Is cloch mhíle thábhachtach le haghaidh earnáil na Luathfhoghlaime agus an Chúraim é an leagan nuashonraithe de *Aistear: Creatchuraclam na Luath-óige* a bheith foilsithe, i bhfianaise na bhforbairtí iomadúla a tharla ó foilsíodh in 2009 é nuair a bhí sé ceannródaíoch mar an chéad chreachuraclam riamh le haghaidh na luath-óige. Leagtar béim sa taighde idirnáisiúnta agus náisiúnta araon ar a thábhachtaí atá an chéim luath-óige mhúnlaithreach den fhoghlaim agus den fhorbairt. Tuigimid go bhfuil sé fíorthábhachtach spéis na leanaí óga san fhoghlaim, agus a ngrá di, a chothú ar mhaithe lena gcuid folláine, forbartha agus eispéireas foghlama ar feadh an tsaoil.

Ach *Aistear* a nuashonrú in am trátha, léirítear athruithe sa tsochaí, lucht saothair atá níos cáilithe agus níos gairmiúla ná riamh in earnáil na luath-óige, athruithe ó thaobh beartais de agus forbairtí ó thaobh taighde de mar aon le hathruithe ar thaithí saoil na naíonáin, na lapadán agus na leanaí óga. Ba í an Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM), i ndlúthchomhar le hearnáil na Luathfhoghlaime agus an Chúraim, a chuaigh i mbun an nuashonraithe. Cuid nuálach den phróiseas nuashonrúcháin ba ea an comhairliúchán le naíonáin, lapadán agus leanaí óga.

Táthar tar éis níos mó béime a leagan ar eispéiris a thacaíonn le cruthaitheacht leanaí agus lena rannpháirteachas sna healaíona, sa litearthacht agus san uimhearthacht éiritheach, agus san oideachas eolaíochta, teicneolaíochta, innealtóireachta agus matamaitice (ETIM), mar aon leis an aitheantas leanúnach don ról ríthábhachtach a bhaineann leis an bhfoghlaim ar bhonn súgartha. Croíchuspóir atá ag *Aistear* nuashonraithe is ea úsáid na Gaeilge a chur chun cinn i dteanga laethúil na n oideoirí agus iad ag idirghníomhú le naíonáin, lapadán agus leanaí óga, agus cuirim fáilte mhór roimh an gcuimsiú seo agus an t aitheantas a thugtar ann dár stair shaibhir chultúrtha agus theangeolaíoch.

Tá *Aistear* inúsáidte ag gach duine a thacaíonn le foghlaim naíonán, lapadán agus leanaí óga agus go háirithe acu siúd a oibríonn i róil phroifisiúnta mar oideoirí luathbhlianta. Cé nach bhfuil an Creat nuashonraithe deartha go sonrach lena úsáid i ranganna na naíonán sóisearach agus sinsearach a thuilleadh, is amhlaidh atá baint aige fós a mhéid a bhaineann leis na cuir chuige oideolaíochta a úsáidtear. Táim fíorshásta go ndearnadh *Aistear* a ailíniú le *Creatchuraclam na Bunscoile* (RO, 2023) ós rud é go gcothaíonn sé sin leanúnachas tábhachtach i bhfoghlaim agus in eispéiris na leanaí de réir mar a aistríonn siad idir suíomhanna oideachais.

Mar fhocal scoir, ba mhaith liom buíochas a ghabháil leis an Aire Leanaí, Comhionannais, Míchumais, Lánpháirtíochta agus Óige agus lena oifigigh as a gcuid rannpháirtíochta comhoibríche le mo Roinn agus le CNCM san fhorbairt thábhachtach seo. Táim ag súil le leanúint ar aghaidh ag obair le chéile de réir mar a thugaimid tacaíocht d'earnáil na luathfhoghlaime agus an chúraim agus *Aistear* á chur i bhfeidhm aici ar bhonn leanúnach.

An tAire Norma Foley TD

An tAire Oideachais

Réamhrá ón Aire Leanaí, Comhionannais, Míchumais, Lánpháirtíochta agus Óige

Le linn na luath-óige, bíonn naíonáin, lapadán agus leanaí óga ag foghlaim agus ag forbairt ar luas níos gasta ná céim ar bith eile ina saol. Is iontach na deiseanna a chuirtear ar fáil le linn na tréimhse seo chun bunchloch thábhachtach a leagan síos don fhoghlaim agus don fholláine amach anseo. Sa luath-óige, bíonn naíonáin, lapadán agus leanaí óga ag foghlaim trí shúgradh, spraoi, fiosrúchán agus comhrá laistigh de chaidrimh cheanúla iontaobhacha mheasúla. Is é an léargas ar naíonáin, lapadán agus leanaí óga a chuirtear chun cinn in *Aistear: Creatchuraclam na Luath-óige* gur foghlaimeoirí gníomhaíocha inniúla muineánaigh iad laistigh de chaidrimh cheanúla mheasúla. Déantar ceiliúradh sa Chreat ar an luath-óige mar thréimhse ina mbíonn an sult agus an fholláine i réim agus ina mbíonn an leanbh ag foghlaim ó eispéiris luatha de réir mar a thiteann siad amach.

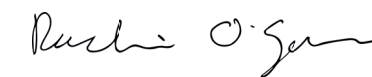
Ó foilsíodh *Aistear* den chéad uair, is iomaí athrú atá tagtha in earnáil na luathfhoghlaime agus an chúraim araon agus sa tsochaí i gcoitinne. Is féidir le duine ar bith a thacaíonn le foghlaim agus le forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga leanúint den Chreat a úsáid, cuir i gcás tuismitheoirí, feighlithe agus oideoirí luathbhlianta. Ba mhaith liom aitheantas a thabhairt do thiomantas na n oideoirí agus na bhfeighlithe maidir le cur i bhfeidhm *Aistear* go dtí seo; tá ról nach beag acu maidir le heispéiris luathfhoghlaime ardchaighdeán a chur chun cinn do leanaí óga i dtimpeallachtaí foghlama éagsúla.

Cuirim fáilte mhór roimh an mbéim láidir laistigh den Chreat ar ghuth na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga, agus cuirim fáilte roimh an ról lárnach a bhí acu maidir leis na nuashonruithe ar *Aistear* a mhúnlú. Cinntíodh le cur chuige comhoibríoch go raibh an Creat nuashonraithe i gcomhréir leis na tiomantais in *Na Chéad 5, an Straitéis Uile-Rialtais le haghaidh Naíonán, Leanaí Óga agus a dTeaghlach 2019-2028*, agus go leanfaidh *Aistear* de shaol na leanaí agus a

dteaghlach a léiriú agus tacú leis go ceann na mblianta, rud a léiríonn an chaoi ar forbraíodh an Creat bunaidh.

Táim thar a bheith sásta freisin go neartaíonn an Creat an fócas ar chearta na leanaí, oideolaíocht mhall chaidreamhach, éagsúlacht agus ionchuimsiú, foghlaim amuigh faoin aer, folláine agus inbhuanaitheacht. Aithnítear go bhfuil ár dteanga, ár bhféiniúlacht agus ár muintearas fite fuaite go dlúth agus focail, frásaí agus seanfhocail Ghaeilge le feiceáil ar fud an Chreata.

Ba mhaith liom buíochas a ghabháil leis an gComhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM) as a ceannaireacht san obair seo agus leis na heagraíochtaí, na gníomhaireachtaí agus na taighdeoirí a chuir le *Aistear* a nuashonrú. Mo bhuíochas go háirithe leis an líon mór oideoirí, tuismitheoirí agus naíonán, lapadán agus leanaí óga ar fud na tíre a chuir a gcuid barúlacha agus léargas ar fáil de réir mar a chuathas ar aghaidh leis an obair. Mar fhocal scoir, buíochas leis an Aire Oideachais agus lena hoifigigh as an obair chomhoibríoch a rinne siad linn. Is tábhachtach a bheidh an chomhpháirtíocht leanúnach idir an Roinn Leanaí, an Roinn Oideachais, CNCM agus earnáil na luathfhoghlaime agus an chúraim agus iad uile ag obair le chéile lena chinntiú go leanann cur i bhfeidhm leanúnach an Chreata de bheith ag tacú le heispéiris ardchaighdeán luathfhoghlaime agus chúraim do gach naíonán, lapadán agus leanbh óg.

Roderic O'Gorman TD

An tAire Leanaí,
Comhionannais, Míchumais,
Lánpháirtíochta agus Óige

Réamhrá

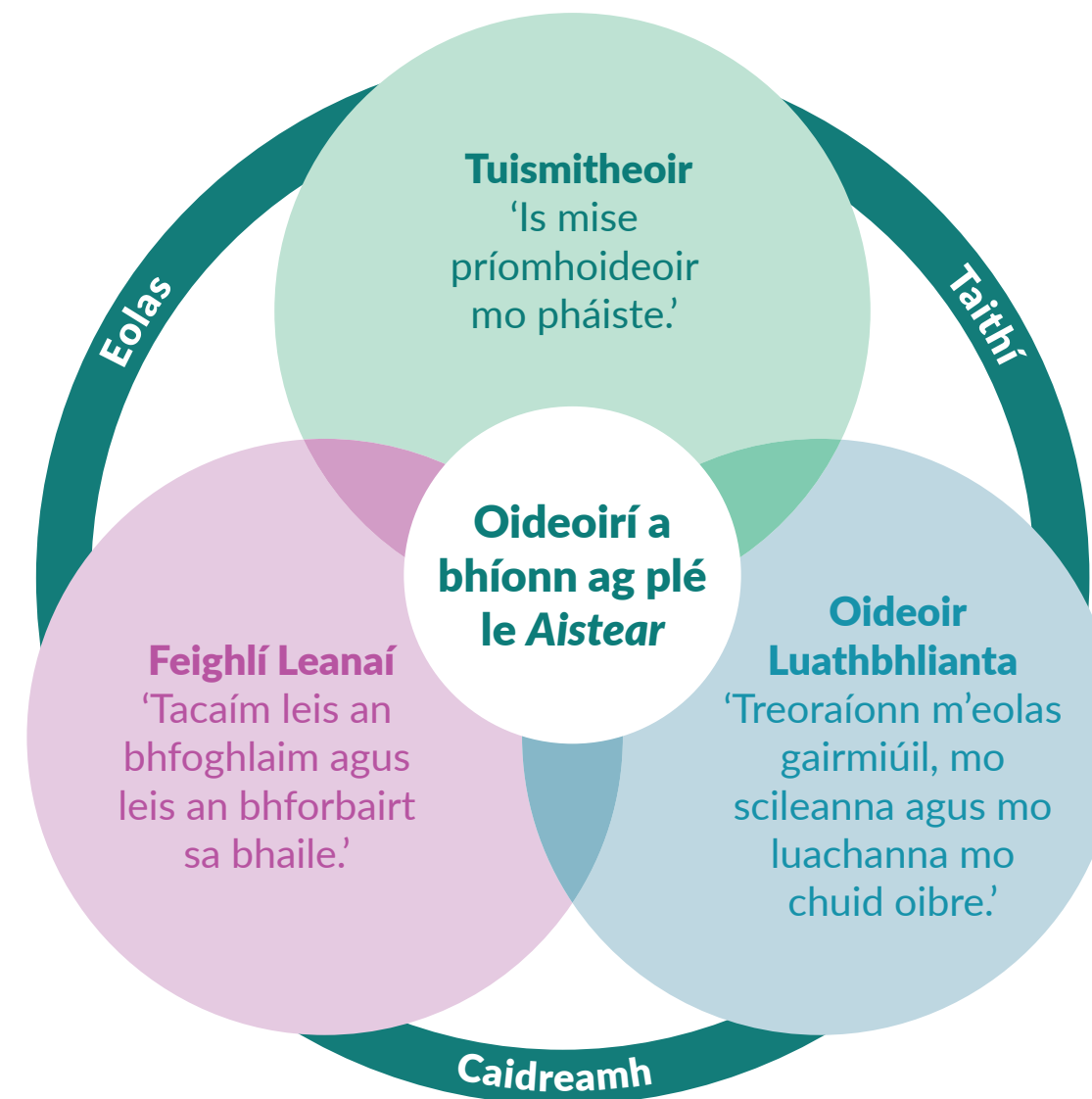
Ba í an Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM) a d'fhoilsigh *Aistear: Creatchuraclam na Luath-Óige* den chéad uair in 2009. Ba é *Aistear* an chéad chreachuraclam le haghaidh oideachas luath-óige in Éirinn. Déantar ceiliúradh ann ar an luath-óige mar thréimhse ina mbíonn an sult agus an fholláine i réim agus ina mbíonn an páiste ag foghlaim ó eispéiris de réir mar a thiteann siad amach, agus is bunchloch thábhachtach é sin don fhoghlaim tráth níos faide anonn agus ar feadh an tsaoil. Mar gurb ionann an luath-óige agus tús turais foghlama a leanfaidh naíonáin, lapadán agus leanaí óga ar feadh an tsaoil, tugtar *Aistear* ar an gcreatchuraclam, focal eile ar thuras.

Tugadh faoi nuashonrú ar an gCreat chun athruithe sochaíocha agus beartais a tharla ó foilsíodh an Creat bunaidh a aithint agus a léiriú. Tugadh faoin nuashonrú freisin chun luas an taighde san oideachas ó bhí deireadh na 2000idí ann a léiriú mar aon leis an bhfoghlaim nua a d'eascair as sin maidir leis an gcaoi a bhfoghlaimíonn agus a bhforbraíonn naíonáin, lapadán agus leanaí óga agus an chaoi ar féidir le hoideoirí é sin a shabhrú agus a spreagadh mar is cuí. Tá sé beartaithe go leanfaidh an Creat nuashonraithe seo de bheith ag tacú le foghlaim agus forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga agus de bheith á saibhrú. Tacaíonn an *Treoir don Dea-Chleachtas* leis an gCreat nuashonraithe. Tógtar sa *Treoir* seo ar na *Treoirlínte don Dea-Chleachtas* (CNCM, 2009) a bhí ann roimhe seo agus tacaítear le hoideoirí chun tuiscint a fháil ar choincheapa nua a tugadh isteach sa Chreat nuashonraithe agus a bheith ag plé leo. Déanfar úsáid na dteicneolaíochtaí digiteacha chun tacú le foghlaim naíonán, lapadán agus leanaí óga a chur chun cinn i gcomhréir le beartais ón Roinn Leanaí, Comhionannais, Míchumais, Lánpháirtíochta agus Óige, ón Roinn Oideachais agus beartais níos leithne.

Le linn na luath-óige, bíonn naíonáin, lapadán agus leanaí óga ag foghlaim agus ag forbairt ar luas níos gasta ná céim ar bith eile ina saol. Is le linn na tréimhse seo, na chéad trí bliana go háirithe, a leagtar na bunchlocha don fhoghlaim, don tsláinte agus d'fhoirmiú na gceangal tábhachtach san inchinn. Is i gcaitheamh an ama sin ar féidir le naíonáin, lapadán agus leanaí óga meonta dearfacha i leith na foghlama a fhorbairt freisin. Tá aitheantas in *Aistear* go mbíonn tionchar foirmitheach ag na heispéiris luatha sin agus is féidir go mairfeadh an tionchar sin ar feadh an tsaoil, agus cuirtear eolas ar fáil ann chun luathfhoghlaim agus luathfhorbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga a fheabhsú.

Sa luath-óige, bíonn naíonáin, lapadán agus leanaí óga ag foghlaim trí chaidrimh grámhara iontaobhacha mheasúla, agus trí shúgradh, spraoi, taiscéalaíocht agus comhrá ar bhealaí ilmhódacha. Tá béim in *Aistear* ar lárnacht na dteaghlach, na dteangacha, na meitheacha (rud a léiríonn spiorad agus teacht le chéile an phobail) agus na gcultúr i saol naíonán, lapadán agus leanaí óga.

Is féidir le duine ar bith a thacaíonn le foghlaim agus le forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga an Creat a úsáid. Déantar tagairt in *Aistear* dóibh siúd a úsáideann an Creat, tuismitheoirí, feighlithe leanaí agus oideoirí luathbhlianta ina measc, mar 'oideoirí'. Tagann gach oideoir chuig *Aistear* bunaithe ar an gcaidreamh atá acu leis an naíonán, lapadán agus leanbh óg, leis an teaghlach, a eolais agus thaithí, chomh maith lena eolas ar ghnéithe na dtimpeallachtaí foghlama éagsula (Fíor 1).

Fíor 1: Oideoirí a bhíonn ag plé le *Aistear*

Is é *Aistear* an creatchuraclam do gach uile pháiste ó bhreith go sé bliana d'aois i ngach suíomh seachas bunscoileanna agus scoileanna speisialta. Tá sé ailínithe le *Creatchuraclam na Bunscoile* (An Roinn Oideachais, 2023) atá dírithe ar gach uile pháiste i mbunscoileanna agus scoileanna speisialta.

Cuirtear an luath-óige i láthair in *Aistear* trí thrí aoisraon, a bhfuil forluí eatarthu. Léiríonn siad sin na difríochtaí sa chaoi a ndéanann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga dul chun cinn toisc go mbíonn an fhoghlaim agus an fhorbairt uathúil casta iomlánaíoch ag gach aon duine acu. Léirítear sna

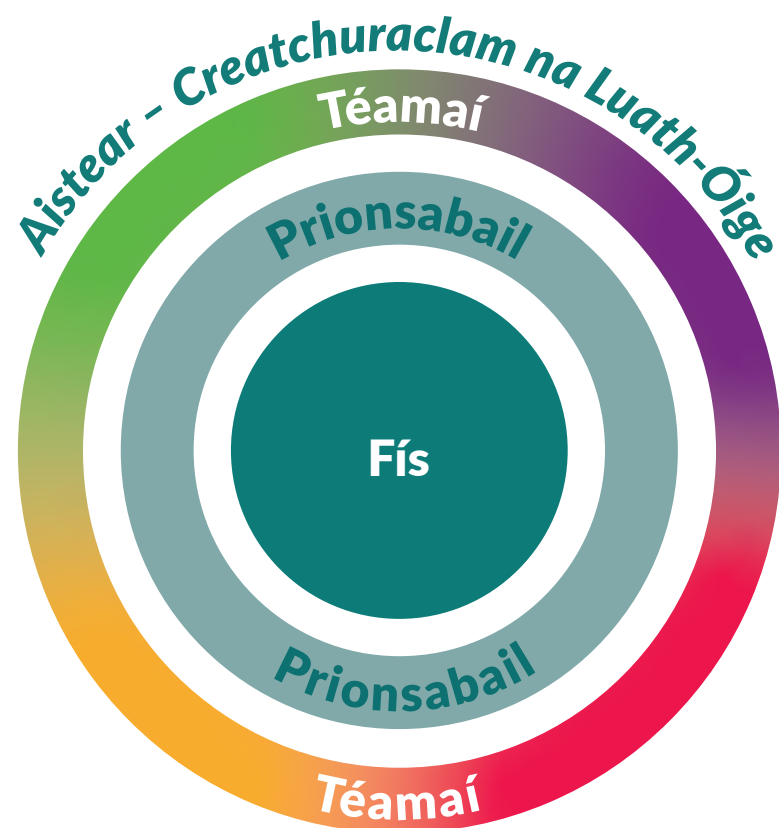
trí aoisraon fhorluiteacha na céimeanna faoi leith den fhorbairt sa luath-óige agus san am céanna, aithnítear indibhidiúlacht gach naíonáin, lapadáin agus linbh óig. Aithníonn *Aistear* a thábhachtaí atá gach aon chéim faoi leith, aisti féin.

Is iad na haoisraonta forluiteacha:

Naíonáin
(ó aois na breithe go 18 mí)

Lapadáin
(12 mhí go 3 bliana)

Leanaí óga
(2.5 go 6 bliana)

Fíor 2: Struchtúr *Aistear*

An Fhís

Cuireann *Aistear* ar chumas oideoirí curaclam a fhorbairt chun tacú le foghlaim agus forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga faoina gcúram. Cothaíonn sé meas ar naíonáin, lapadáin agus leanaí óga. Cuireann sé treoir ar fáil maidir le forbairt churaclaim éiritheach atá bunaithe ar fhiosrú ina mbíonn súgradh agus caidrimh bunriachtanach. In *Aistear*, cuirtear dearcadh ar naíonáin, lapadáin agus leanaí óga in iúl mar dhaoine gníomhaíocha, inniúla agus muiníneacha. Tarraingítear aird ann ar an gcaoi a bhfuil dearcadh an oideora ar an naíonán, lapadán agus leanbh óg lárnach chun cuidiú leo a gcumas féin a bhaint amach.

Tarraingítear aird in *Aistear* ar a thábhachtaí atá comhpháirtíochtaí agus comhoibriú idir oideoirí, naíonáin, lapadáin agus leanaí óga, teaghlaigh agus pobail. Cuidíonn sé sin lena chinntiú gur féidir le gach naíonán, lapadán agus leanbh óg a bheith faoi rath agus faoi bhláth agus le cur le domhan níos inbhuanaithe ach cúram a dhéanamh díobh féin, de dhaoine eile agus den chomhshaol. Tacaíonn an Fhís le foghlaim chruthaitheach neamhspleách agus le forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga, agus éascaítear agus tacaítear leis sin a bhuí le hoideoirí a bhfuil meas acu ar a n-ilchineálacht agus a bhfuil gean acu orthu.

Íomhá an naíonáin, lapadáin agus linbh óig

In *Aistear*, aithnítear naíonáin, lapadáin agus leanaí óga mar dhaoine gníomhaíocha, inniúla agus muiníneacha. Is ionann a bheith gníomhaíoch agus guth agus tionchar a bheith acu ar a gcuid foghlama féin. Tá a gcumas gníomhúcháin le feiceáil sa bhealach ina n-athraíonn siad saol na ndaoine thart timpeall orthu go praiticiúil agus go mothúcháin. Bíonn tionchar acu ar chaidrimh, ar chinntí agus ar fheidhmiú a saol sóisialta.

Íomhá an oideora

Léirítear an t-oideoir in *Aistear* mar dhuine gníomhaíoch, inniúil, muiníneach agus machnamhach. Is éard is brí le bheith gníomhaíoch ná go bhfuil an tsaoirse ag an oideoir a chuid eolais agus scileanna a úsáid chun *Aistear* a léirmhíniú chun tacú leis an bhfoghlaim agus leis an bhforbairt.

Déanann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga foghlaim agus forbairt laistigh de chaidrimh cheanúla mar a n-aithnítear a scéal féin a bhíonn ag gach duine acu ar bhealach cineálta machnamhach. Déanann gach naíonán, lapadán agus leanbh óg faoi leith foghlaim agus forbairt ina am féin agus ar a bhealach féin. Baintear feidhm in *Aistear* as cur chuige bunaithe ar láidreachtaí mar a n-aithnítear an cumas ar leith atá ag gach naíonán, lapadán agus leanbh óg.

Tá muinín ag an oideoir as cumais na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga agus déanann sé cúram dóibh i spás measúil, cosantach. Tuigeann sé luach a róil mar ionadaí ar son chearta na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga. Dá bharr sin, léirítear agus déantar ceiliúradh ar thábhacht an oideachais agus an chúraim luath-óige.

Cuspóir

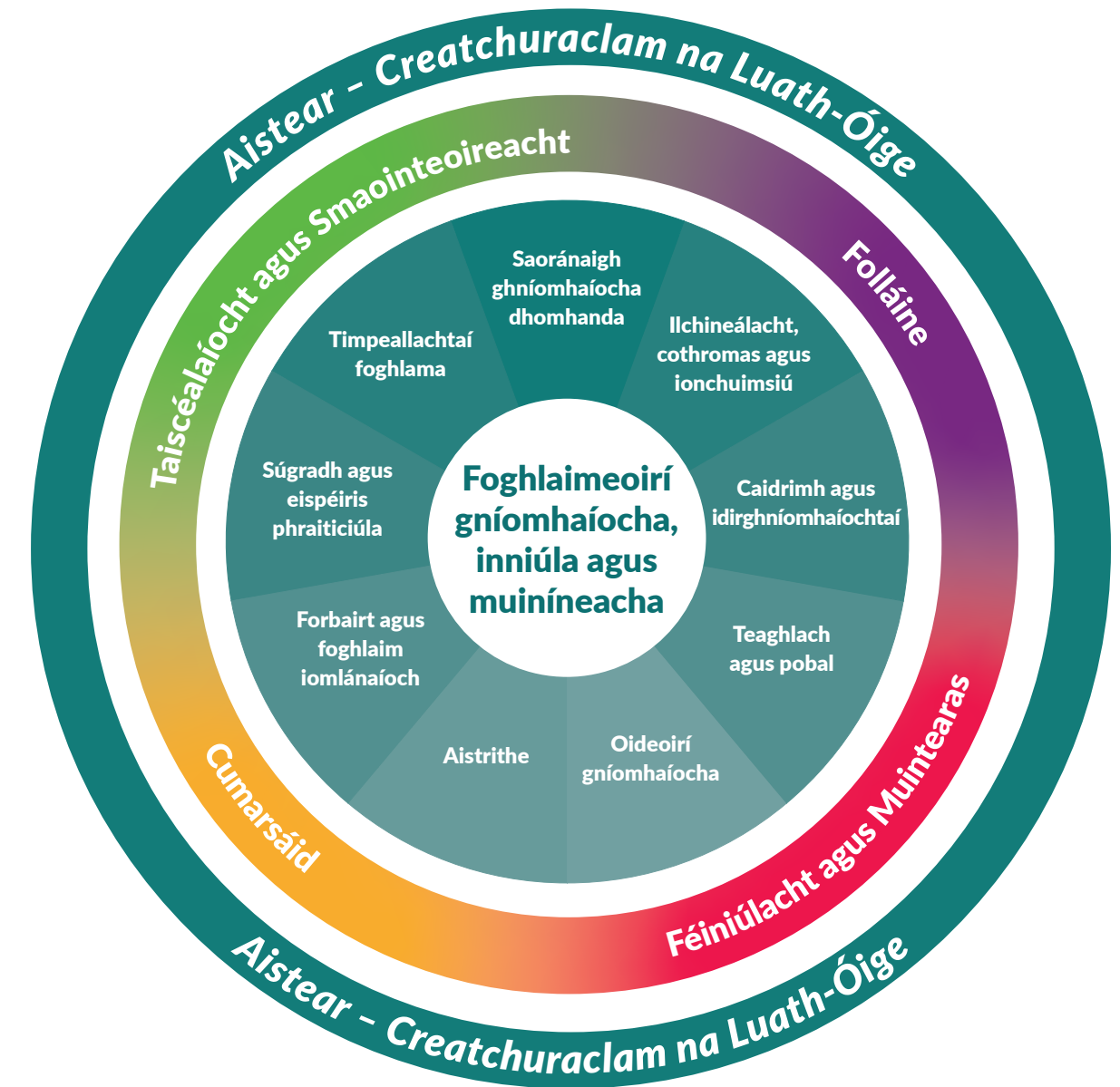
Is é is cuspóir le *Aistear* ná tacú le foghlaim agus forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga. Tríd seo a dhéanamh, is é a dhéanann *Aistear*:

- sainaithníonn cad agus conas ba cheart do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a fhoghlaim trí churaclam éiritheach, atá bunaithe ar chearta agus ar fhiosrú a fhorbairt
- cuireann chun cinn comhpháirtíochtaí, comhoibriú agus naisc le teaghlaigh agus pobail na naíonán, na lapadáin agus na leanaí óga
- déanann naisc agus tacaíonn le leanúnachas na n-eispéireas agus dul chun cinn i bhfoghlaim agus i bhforbairt na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga
- treoraíonn, feabhsaíonn agus síneann cuir chuige churaclaim reatha
- cuireann chun cinn féiniúlacht chultúrtha agus teanga na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga uile ach ilchineálacht a dhearbhu agus tacú léi, lena n-áirítear cultúr agus stair agus scéal teanga na hÉireann
- treoraíonn an cleachtas thar réimse de shuíomhanna, disciplíní agus gairmeacha, agus spreagann obair agus comhrá idirdhisciplíneach trí íomhá chomhroinnte den naíonán, den lapadán agus den leanbh óg.

Prionsabail na Luathfhoghlama agus na Luathfhorbartha

Tá *Aistear* bunaithe ar naoi bPrionsabal na luathfhoghlama agus na luathfhorbartha. Is iad sin bunchlocha an Chreata agus is iadsan a chuireann beocht san fhís don churaclam (Fíor 3). Tá siad neadaithe freisin sna tuairiscíní Téama agus in Aidhmeanna agus Spriocanna Foghlama an Chreata, agus sa *Treoir don Dea-Chleachtas*.

Tá gach Prionsabal leagtha amach ina alt gairid féin. Ansin tugtar léirmhíniú ar an bPrionsabal ó dhearcadh na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga. Tarraingítear aird leis an léirmhíniú sin ar ról an oideora i dtaca le guth agus tionchar a éascú sa luathfhoghlaim agus sa luathfhorbairt, mar aon le moladh a thabhairt do na Prionsabail i gcleachtas agus iad a chur i bhfeidhm.

Fíor 3: Inneachar *Aistear*

Saoránaigh Ghníomhaíochá Dhomhanda

Is saoránaigh dhomhanda ghníomhaíochá, inniúla agus mhúineacha iad naíonáin, lapadáin agus leanaí óga. Is ionann a bheith gníomhaíoch agus guth agus tionchar a bheith acu agus gur féidir leo roghanna a dhéanamh faoina bhfoghlaim agus le linn a gcuid foghlama. Tá sé de cheart ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga go dtugtar aire dóibh, go gcothaítear iad agus go dtacaítear leo chun fás agus forbairt a dhéanamh. Is féidir leo taithí a fháil ar an daonlathas ach oideoirí a thacaíonn le rannpháirtíocht ghníomhach a bheith ag éisteacht lena nguth agus meas a bheith acu air. Cuid lárnach de sin is ea a bheith ag éisteacht le daoine eile agus foghlaim le meas a léiriú orthu mar aon lena gcuid tuairimí. Mar shaoránaigh den domhan, tá naisc dhoimhne ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga le daoine agus leis an timpeallacht, agus is mór acu an ceartas agus cearta an duine.

“ Is saoránach domhanda gníomhaíoch mé agus úsáidimse mo ‘ghuth’ lena léiriú duitse na nithe atá tábhachtach dom – mé a thabhairt faoi deara, a chothú agus freagairt go measúil dom ionas gur féidir liom a bheith neamhspleách agus roghanna a dhéanamh. ”

“ Tá sé de cheart agam go gcosnófaí ar dhochar fisiciúil agus mothúcháin mé agus go mbeadh a fhios agam go gcabhróidh tú liom nuair a bhíonn cúnaimh ag teastáil uaim. ”

“ Tá freagrachtaí orm, freagrachtaí atá ag teacht chun cinn, chun cúram a dhéanamh díom féin, de dhaoine eile agus den timpeallacht. Cuir deiseanna fiúntacha ar fáil dom le go bhféadfaidh mé maireachtáil ar bhonn inbhuanaithe. ”

“ Tacaigh liom mo theangacha baile a thuiscint agus meas a bheith agam orthu agus meas a léiriú ar dhearchtaí, tuairimí, cultúir, teangacha, creidimh agus eispéiris a bheadh éagsúil le mo chuid féin. Cumasaigh mé le foghlaim faoi luach theangacha, startha, scéalta, bhéaloideas agus chultúr na hÉireann, na cinn siúd atá ag an Lucht Siúil ina measc. ”

Ilchineálacht, Cothromas agus Ionchuimsiú

Tá an ceart chun comhionannais deiseanna ag na naíonáin, lapadáin agus leanaí óga uile, mar aon leis an gceart go gcaitear go cothrom leo agus nach ndéantar leithcheal orthu. Tá sé de cheart acu teacht a bheith acu ar eispéiris fhiúntacha agus a bheith rannpháirteach iontu chun a gcumais féin a bhaint amach mar dhaoine uathúla astu féin. Baineann cothromas sa luath-óige le cothroime maidir le dul i ngleic le haon dúshlán a d’fhéadfadh a bheith roimh naíonán, lapadán nó leanbh óg mar gheall ar a gcúlra nó a gcumas. Léirítear meas agus déantar ceiliúradh ar ilchineálacht an duine féin, na dteaghlach, an bhaile agus an phobail agus, san am céanna, déantar ár gcuid comhchosúlachtaí agus nascachta a thabhairt faoi deara agus a mhóradh. Ciallaíonn ionchuimsiú go dtugtar tacaíocht do gach naíonán, lapadán agus leanbh óg, go gcumhachtaítear agus go gcumasaítear iad le bheith rannpháirteach agus le dul chun cinn a dhéanamh in eispéiris fhiúntacha luath-óige.

“ Déan mo chuid inniúlachtaí, féiniúlachtaí, riachtanas agus cumas féin a aithint agus léirigh meas ar mo cheart chun muintearais sa timpeallacht foghlama. Cuir tacáil i bhfeidhm le go gcuirfead ar mo chumas a bheith páirteach agus rannpháirteach ar bhealach fiúntach. ”

“ Déan mé a thabhairt faoi deara, a chothú agus a mhóradh de réir mar a fhásaim aníos agus a fhorbraím. ”

“ Is iad mo theaghlach, mo chultúr/chultúir agus mo theanga(cha) d(h)úchais agus m’eitneacht na rudaí a fhágann gur mise mé féin! Tabhair aitheantas dom agus léirigh meas orm. Déan mé a cheiliúradh go cuí agus léirigh meas ormsa, ar mo theaghlach agus ar mo phobal. ”

“ Cabhraigh liom an dóigh le héagóir a aithint agus foghlaim conas é a shárú agus leis an bhfód a sheasamh dom féin agus do dhaoine eile inár bpobail áitiúla, náisiúnta agus dhomhanda. ”

Caidrimh agus Idirghníomhaíochtaí

Tá bunriachtanas naíonán, lapadán agus leanaí óga le bheith i gcomhlúadar daoine eile, neadaithe i naisc chomhbhácha laistigh de chaidrimh grámhara fhreagrúla. Tugann oideolaíocht mhall chaidreamhach am agus spás le bheith i gcomhlúadar an naíonáin, an lapadáin agus an linbh óig ar mhaithe le nasc slán a chothú. Féadfaidh caidrimh chómhalartacha tionchar mór a imirt ar fhoghlaim agus ar fhorbairt agus tá cur chuige an phríomhtheagmhálaí lárnach ina leith sin. Déantar cairdeas luath le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga eile a thabhairt faoi deara, a chothú agus a cheiliúradh. Bítear an-chúramach agus tógtar neart ama chun naisc a fhorbairt agus a chothú laistigh de agus idir réimsí sóisialta an naíonáin, an lapadáin agus an linbh óig. Déantar an tábhacht a bhaineann le hidirghníomhaíochtaí leanúnacha aghaidh ar aghaidh a mhóradh agus a chothú, go háirithe i gcás leanaí, trí ghnásanna laethúla agus tráthanna cúraim.

“ Tá am, meas, saoirse agus spás uaim le bheith i m’aonar, in éindí agus le daoine eile – teaghlach, cairde, piaraí agus oideoirí. Tá sé go maith dom freisin aithne a bheith agam ar dhaoine eile i mo phobal áitiúil. ”

“ Tá ceangail láidre dhaingne agam leis na daoine tábhachtacha i mo shaol a thógann am le haithne a chur orm agus le bheith i mo chuideachta. Aithníonn siad féin agus mé féin a luachmaire atá oideolaíocht mhall chaidreamhach mheasúil. ”

“ Cabhraigh liom mo chuid mothúcháin a chomhrialú agus a fhéinrialú agus cabhraigh liom foghlaim faoin gcaoi le bheith i gcuideachta daoine eile, le dul i ngleic le coimhlínt agus le fadhbanna a réiteach. ”

“ Taitníonn sé liom nuair a thugtar faoi deara; nuair a chothaítear agus nuair a cheiliúrtar mo chuid cairdis. ”

Teaghlach agus Pobal

Déanann na daoine a chothaíonn agus a thugann aire do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a saol a shaibhríú. Cuimsíonn sé sin tuismitheoirí, tuismitheoirí altrama, tuismitheoirí uchtála, leasuismitheoirí, caomhnóirí dlíthiúla, cúramóirí, muintir, oideoirí agus baill an phobail. Spreagann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga, dá réir, spraoi, dóchas agus sonas a shaibhríonn saol daoine eile. Téann toibreacha eolais naíonán, lapadán agus leanaí óga ón mbaile, ón dteaghlach agus ó naisc leis an bpobal, i bhfeidhm ar a gcuid eispéireas foghlama agus cuireann siad bonn eolais fúthu. Ach a dtoibreacha eolais a chomhroinnt, tacaítear lena bhféiniúlacht agus lena muintearas sa suíomh. Téann na naisc sin i bhfeidhm ar thuiscintí ar ilchineálacht áite, gnáthamh, teaghlach, cultúr/cultúir agus teanga/teangacha.

“ Is í mo theaghlach na daoine is tábhachtaí i mo shaol. ”

“ Cabhraíonn sé liom mo chumas féin a bhaint amach nuair a bhíonn mo príomhtheagmhálaí ag obair i gcomhpháirt le mo theaghlach, ag léiriú meas agus urraim dá gcuid tuairimí agus saineolais. Bíonn siad i gcónaí ag gníomhú le mo leas agus tá aithne agus eolas acu orm – ar na nithe a thaitníonn agus nach dtaitníonn liom. ”

“ Ba mhaith liom mo thoibreacha eolais fúm féin, faoi mo theaghlach, mo chultúr/chultúir, mo chuid eispéireas agus na nithe a cheiliúraimid a chomhroinnt leatsa agus le mo chairde. Is féidir linn ár dteangacha, ár scileanna cultúrtha, ár n-amhránaíocht, ár gceol, ár ndamhsa agus ár scéal a chomhroinnt lena chéile. ”

“ Tá mo mhuintir agus mo phobal iontach tábhachtach dom. Déan na naisc sin a aithint mar a bhaineann siad le m’fhéiniúlacht agus mo bhraistint mhuintearais. ”

Oideoirí Gníomhaíoch

Tacaíonn oideoirí gníomhaíoch leis an bhfoghlaim agus éascaíonn siad í trí aird mheasúil ar uathúlacht agus ar chearta gach naíonán, lapadán agus linbh óig, agus iad á dtreorú ag oideolaíocht mhall chaidreamhach. Cruthaíonn an caidreamh measúil sin idir an naíonán, lapadán, leanbh óg, a bpríomhtheagmhálaí agus daoine tábhachtacha eile ina saol ciorcal slándála agus iontaoibhe laistigh de agus idir timpeallachtaí foghlama. Is éard is brí le bheith gníomhaíoch ná go bhfuil an tsaoirse ag an oideoir a chuid eolais agus scileanna a úsáid chun *Aistear* a léirmhíniú chun tacú leis an bhfoghlaim agus leis an bhforbairt. Ach am agus spás a chruthú, tugann oideoirí foghlaim agus forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga faoi deara, cothaíonn siad iad, freagraíonn siad dóibh agus déanann siad machnamh orthu.

“ Tá a fhios agam go bhfuil meas agat orm mar shaoránach domhanda uathúil, a bhfuil mo scéal féin agam. Mothaím sona agus slán i do chuideachta agus ba mhaith liom go mbraithfeá sona agus go mbainfeá taitneamh as bheith i mo chuideachta freisin. ”

“ Bím faoi bhláth nuair a aithníonn tú agus nuair a fhorbraíonn tú m'fhéiniúlacht agus mo chuid cumais, spéiseanna agus eispéireas. Tá a fhios agat na bealaí éagsúla a mbímse ag foghlaim agus ag forbairt agus cuireann tú eispéiris atá ábhartha, iomchuí ó thaobh an chultúir de agus fiúntach ar fáil chun cabhrú liom mo chumas féin a bhaint amach. ”

“ Tá mé muiníneach go dtabharfaidh tú faoi deara a bhfuil ag teastáil uaim agus go dtacóidh tú liom agus le mo theaghlach comhionannas rochtana a bheith againn ar thacaíocht agus ar sheirbhísí gairmiúla nuair a bhíonn siad ag teastáil uaim. ”

“ Cabhraíonn sé liom nuair a bhíonn tú meabhrach ar do chuid claontachtaí agus ar chlaontachtaí daoine eile agus go gcosnaíonn tú mé agus mo theaghlach má bhítear do mo ghortú nó má bhíonn leithcheal á imirt orm. ”

Aistrithe

Bíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga rannpháirteach in aistrithe mar chuid de agus idir na gnáthaimh laethúla, ó sheomra amháin go seomra eile agus ó shuíomh oideachasúil amháin go suíomh eile. Bogann siad idir an baile agus áiteanna eile ina gcaitheann siad am freisin. Bíonn tábhacht ag baint le gach aistriú agus aithnítear gur próiseas é seo a thógann am seachas teagmhas aon uaire. Le linn aistrithe lena gcinntítear dul chun cinn san fhoghlaim agus san fhorbairt mar aon le leanúnachas ó thaobh eispéireas de, bíonn caidrimh chomhsheasmhacha ag teastáil. Áirítear leis sin béim ar leith ar ról an phríomhtheagmhálaí agus ar an oideolaíocht mhall chaidreamhach. Chun tacú le haistrithe, teastaíonn freagracht chomhroinnte idir teaghlaigh, feighlithe leanaí, oideoirí, suíomhanna agus scoileanna freisin, chun leas an naíonáin, an lapadáin agus an linbh óig. Cinntíonn saorshúgradh agus oideolaíochtaí súgartha go ndéanann eispéiris ábhartha fhiúntacha aistrithe agus dul chun cinn san fhoghlaim níos taitneamhaí, níos dearfaí agus níos éifeachtaí.

“ Faighimse taithí ar chuid mhór aistrithe ón mbaile go dtí an suíomh luath-óige; ag aistriú mar chuid de agus idir ghnáthaimh an lae; ag dul ó sheomra go seomra; ag bogadh ó shuíomh amháin go suíomh eile, agus ag cur tús leis an mbunscoil nó an scoil speisialta. Is fusa an t-athrú nuair a mhothaím sábháilte agus nuair a bhíonn daoine thart orm a thugann cúram dom agus a bhfuil aithne acu orm. ”

“ Foghlaim fúm agus faoi na nithe a theastaíonn uaim chun na haistrithe seo a dhéanamh chomh dearfach taitneamhach éifeachtach agus is féidir. Labhair liomsa agus le mo theaghlach a thugann aire dom – is acusan is mó a bhfuil aithne orm. ”

“ Is foghlaimeoir gníomhaíoch, inniúil agus muiníneach mé – tabhair faoi deara agus freagair don chaoi a mbímse ag forbairt meonta, dearcthaí, luachanna, scileanna, eolais agus tuisceana. ”

“ Cuidigh liom mo chumas féin a bhaint amach trí mo chuid foghlama agus forbartha a thabhairt faoi deara, a chothú agus freagairt dóibh. Roinn eolas fúmsa chun tacú le mo dhul chun cinn i mo chuid foghlama agus forbartha. ”

Forbairt agus Foghlaim Iomlánaíoch

Is rud iomlánaíoch atá sa luathfhoghlaim agus luathfhorbairt toisc go mbíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga ag foghlaim cuid mhór rudaí nua ag an am céanna. Bíonn baint idir an méid a fhoghlaimíonn siad agus an áit, an chaoi agus cé leis a mbíonn siad ag foghlaim. Cabhraíonn measúnú leanúnach ar an méid a dhéanann, a chruthaíonn agus a chuireann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga in iúl le hoideoirí pleanáil a dhéanamh i gcomhair éagsúlacht shaibhir d'eispéiris foghlama atá ábhartha fiúntach agus praiticiúil. Forbraíonn oideoirí curaclam éiritheach atá bunaithe ar fhiosrú trí mheascán de shaorshúgradh, de shúgradh teoraithe agus d'eispéiris agus múscailtí spraiúla faoi stiúir an oideora. Cuireann sé sin roghanna, deiseanna, agus dul chun cinn na foghlama agus na forbartha ar fáil. Trína leithéid d'eispéiris, forbraíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga braistint láidir folláine; bród astu féin, as a dteaghlach agus as a bpobal. Éiríonn siad cumasach agus muiníneach mar chumarsáidithe agus forbraíonn siad ina dtaiscéalaithe agus ina smaointeoirí fiosracha a mbíonn teacht aniar iontu.

“ Agus tú ag tacú le m'fhoghlaim agus le m'fhorbairt, cuimhnigh go mbíonn an méid a fhoghlaimím agus an chaoi a bhfoghlaimím é á mhúnlú agus ag brath go mór orm féin agus ar mo thoibreacha eolais, agus go bhforbraítear é ar bhonn mo chuid foghlama agus eispéireas roimhe seo le mo theaghlach, le mo phobal agus leis an tsochaí níos leithne. ”

“ Cabhraíonn sé liom nuair a thugann tú faoi deara an méid a bhíonn ar bun agam agus an méid a fhoghlaimím agus nuair a bhíonn am againn le bheith le chéile. Trí bheith i mo chuideachta agus trí mo 'ghuth' a thuiscint, féadann tú mo chumas féin mar foghlaimeoir a fheiceáil agus na nithe a bhfuil spéis agam iontu agus a bhfuil mé maith acu a shainaithint mar aon leis na nithe a bhféadfadh cabhair bhreise a bheith ag teastáil uaim ina leith. ”

“ Bíonn mo chuid tuairimí, smaointe agus samhlúchán cruthaitheacha agam – tabhair faoi deara iad seo, cothaigh iad agus freagair dóibh. ”

“ Trí shúgradh agus eispéiris phraiticiúla foghlama taobh istigh agus amuigh faoin aer, tosaím ar mo chuid mothúchán agus an chaoi a mbraithim a thuiscint agus a chur in iúl; de bheith ag forbairt mar thaiscéalaí, mar smaointeoir agus mar chumarsáidí, de bheith ag forbairt go fisiciúil, go sóisialta agus go cruthaitheach, a bheith folláin agus braistint láidir féiniúlachta agus muintearais a bheith agam. ”

Súgradh agus Eispéiris Phraiticiúla

Tá sé de cheart ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a bheith ag súgradh. Tarlaíonn cuid mhaith dá gcuid foghlama agus forbartha trí bheith ag súgradh agus trí eispéiris phraiticiúla trína bhfoghlaimíonn siad faoin domhan mórthimpeall orthu. Trí shaorshúgradh, súgradh teoraithe agus eispéiris spráúla faoi stiúir an oideora, is féidir le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga iad féin a thumadh i bhfoghlaim dhomhain agus i dtaiscéalaíochtaí lúcháireacha. Tugann oideoirí an fhoghlaim faoi deara nuair a chuireann siad moill ar chúrsaí agus nuair a chruthaíonn siad am, saoirse agus spás le haghaidh súgradh agus idirghníomhaíochtaí. Cabhraíonn na heispéiris foghlama spráúla phraiticiúla seo atá bunaithe ar fhiosrú le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a gcuid mothúchán a chomhrialú agus a fhéinrialú. Cabhraíonn siad leo freisin tuiscint a bheith acu orthu féin, forbairt a dhéanamh mar smaointeoirí agus mar úsáideoirí teanga, forbairt a dhéanamh go sóisialta agus go mothúchánach, agus comhbhá agus trua a bheith acu. Cabhraíonn an súgradh leo lena sláinte agus le bheith sona, cruthaitheach agus samhlaíoch, agus an bhunchloch a leagan chun cabhrú leo forbairt ina gcumarsáidithe agus ina dtaiscéalaithe éifeachtacha.

“ Ba mhaith liom a bheith ag súgradh agus tá sé de cheart agam a bheith ag súgradh. ”

“ Tá sé tábhachtach don fhoghlaim agus don fhorbairt go mbeadh an t-am, an spás, na múscailtí agus na hacmhainní agam le bheith ag súgradh. ”

“ Bímse ag foghlaim nuair a bhímse gníomhach agus nuair a úsáidim mo chuid céadfaí leis an domhan a fhiosrú agus le bheith ag foghlaim faoi. Is gá teacht a bheith agam ar ábhair neamhiata chun cabhrú liom taiscéalaíocht a dhéanamh, a bheith cruthaitheach agus mo shamhlaíocht féin a úsáid. ”

“ Bainimse leas as súgradh a bhíonn taitneamhach fiúntach dúshlánach agus eachtrúil taobh istigh agus amuigh faoin aer. Cabhraíonn sé seo liom dul chun cinn a dhéanamh i mo chuid foghlama agus measúnú a dhéanamh ar riosca, scil a bheidh luachmhar dom ar feadh an tsaoil. ”

Timpeallachtaí Foghlama

Is éard a thugtar le timpeallacht foghlama ionchuimsitheach ná an spás fisiciúil agus na hacmhainní fisiciúla a chuirtear ar fáil taobh istigh agus amuigh faoin aer. Áirítear léi freisin na gnáthaimh laethúla, na haistrithe, na caidrimh agus na hidirghníomhaíochtaí. Bíonn tionchar domhain ag an timpeallacht foghlama ar an gcaoi a mbraitheann agus a bhfoghlaimíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga nuair a chuirtear cineálacha éagsúla súgartha mar aon le heispéiris agus idirghníomhaíochtaí praiticiúla ar fáil inti. Trí chomhairliúchán agus i gcomhpháirt lena chéile, pleanálann agus cruthaíonn naíonáin, lapadáin, leanaí óga agus oideoirí spásanna a bhfuil dea-chuma orthu agus atá dúshlánach agus ionchuimsitheach. Déanann siad measúnú ar an timpeallacht foghlama le chéile chun comhionannas rochtana a chinntiú do chách, ag tabhairt faoi deara an chaoi a gcuireann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a leibhéal compoird agus suaimhnis in iúl sa spás sin. Glacann oideoirí leis na féidearthachtaí freisin sa timpeallacht áitiúil trí bhraistint d'ómós áite agus foghlaim áitbhunaithe. Bíonn béim ar an dúlra, spásanna nádúrtha, múscailtí agus acmhainní. Tá tiomantas ann freisin i leith na hinbhuanaitheachta agus súgradh gníomhach eachtrúil.

“ Tabhair ról dom i dtaca le timpeallacht a chruthú inar féidir liom a bheith neamhspleách, mé féin a chur in iúl, roghanna a dhéanamh agus a bheith ag idirghníomhú le daoine eile. ”

“ Ní mór an timpeallacht seo agam a bheith tarraingteach, insroichte, ionchuimsitheach, sábháilte ach dúshlánach; ní mór gur spás cumhachtaithe a bheadh ann agus é a bheith nasctha. Taitníonn sé liom a bheith i spásanna inar féidir saoirse a bheith agam chun gluaiseacht ón limistéar taobh istigh go dtí an spás amuigh faoin aer, a mhéid is féidir. Téann sé chun sochair dom a bheith amuigh faoin aer faoin uile chineál aimsire. ”

“ Tá sé de cheart agam léiriú díom féin, de mo theaghlach, mo phobal agus mo chultúr/chultúir a fheiceáil sna hacmhainní súgartha, sna leabhair agus sna hábhair mharcchruthaithe a chuirfí ar fáil. Tríd an timpeallacht foghlama, forbraim tuiscint orm féin agus ar dhaoine eile. ”

“ Bainimse leas as bheith ag foghlaim i mo cheantar áitiúil féin. Bíonn sé tábhachtach a bheith i measc an dúlra agus a bheith ag foghlaim faoin dúlra nó tá sé de fhreagracht orm aire a thabhairt dom féin agus do dhaoine eile. Cabhraigh liom aire a thabhairt do mo thimpeallacht agus maireachtáil ar bhonn inbhuanaithe. ”

Téamaí

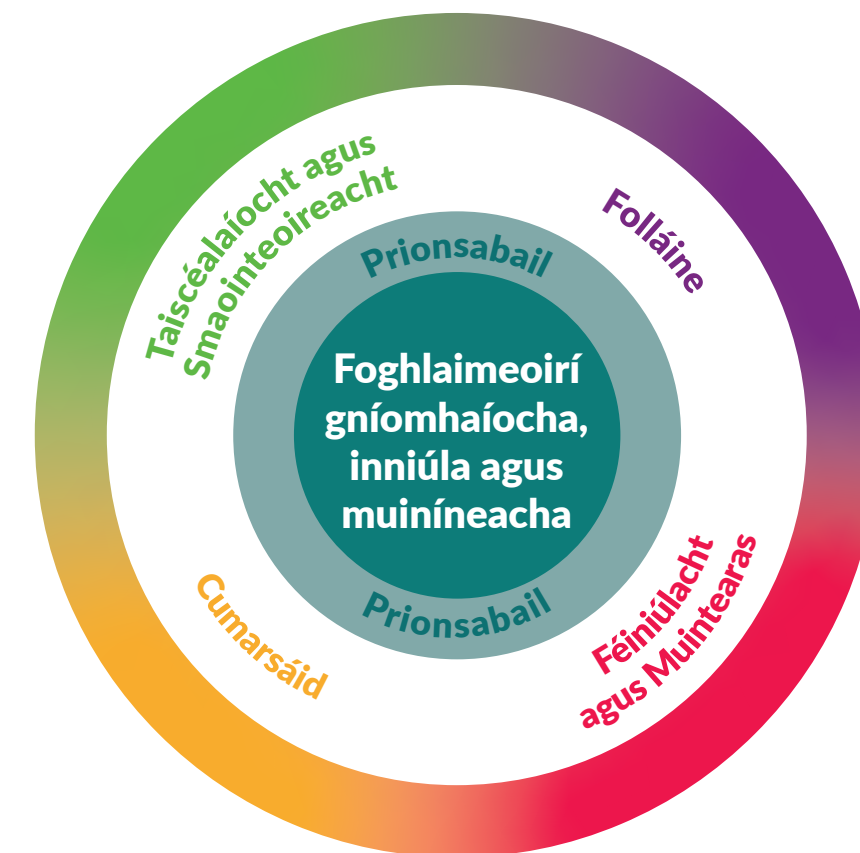
In *Aistear*, úsáidtear ceithre Théama idirnasctha, agus an Fhís agus na Prionsabail mar bhonn agus mar thaca fúthu, chun foghlaim agus forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga a chur i láthair.

Seo a leanas na Téamaí:

- **Folláine**
- **Féiniúlacht agus Muintearas**
- **Cumarsáid**
- **Taiscéalaíocht agus Smaointeoireacht.**

Tá cur síos i ngach Téama ar a bhfoghlaimíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga. Tar éis gach cur síos ar an Téama, tá ceithre Aidhm ina leagtar amach uailmhianta leathana maidir le foghlaim agus forbairt. Tá trí Sprioc Foghlama mar bhonn agus mar

thaca faoi gach Aidhm. Is ráitis leathana ach inbhraite iad sin lena gcuirtear brí sna meonta, dearcthaí agus luachanna tábhachtacha mar aon le scileanna, eolas agus tuiscint. Tá na Téamaí ann chun an phleanáil a threorú le haghaidh foghlaim naíonán, lapadán agus leanaí óga agus chun tacú leis an doiciméadú agus an measúnú a dhéantar ar a ndul chun cinn agus a ngnóthachtálacha. Ach na hAidhmeanna agus na Spriocanna Foghlama a léirmhíniú, tugann oideoirí an fhoghlaim faoi deara agus cuireann siad ar chumas naíonán, lapadán agus leanaí óga leanúint de bheith ag foghlaim agus ag forbairt. Tacaítear le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a gcumas féin a bhaint amach trí rannpháirtíocht i gcuraclam éiritheach atá bunaithe ar fhiosrú, a bhfuil an súgradh mar bhonn faoi, ar bhealaí atá fiúntach agus taitneamhach.

Fíor 4: Téamaí *Aistear*

Folláine

Is éard atá i gceist le Téama na Folláine ná go mbeadh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga muiníneach, sona agus sláintiúil.

Díríonn folláine ar fholláine shíceolaíoch (lena n-áirítear mothú agus smaointeoireacht) agus folláine fhisiciúil naíonán, lapadán agus leanaí óga a fhorbairt.

Cuireann caidrimh agus idirghníomhaíochtaí dearfacha go mór le folláine naíonán, lapadán agus leanaí óga. Bíonn ról ag an teaghlach, ag oideoirí, ag an bpríomhtheagmhálaí, ag cairde agus ag baill den phobal i dtaca le cur le braistint folláine, sonais, ceangail agus meithle (rud a léiríonn spiorad agus teacht le chéile an phobail) naíonán, lapadán agus leanaí óga. Ach na caidrimh sin a chothú trí ghlacadh le hoideolaíocht mhall chaidreamhach, tacaítear le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga mothú go bhfuil luach leo, meas orthu, cumhacht acu, go ndéantar cúram díobh, go gcuimsítear iad i gcúrsaí agus go bhfuil siad gníomhaíoch. Ach deiseanna a bheith acu le haghaidh eispéiris spráíúla agus phraiticiúla, iad féin a chur in iúl go cruthaitheach trí na healaíona agus trí thairbhí a fháil ar ghné spioradálta den saol, feabhsaítear braistint folláine naíonán, lapadán agus leanaí óga. Cuireann siad sin deiseanna ar fáil dóibh le cur lena mbraistint ar ionadh, iontas, suaimhneas, deasghnátha, buíochas agus le taitneamh a bhaint as an saol. Tacaíonn oideoirí freisin le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga mothúcháin a thuiscint, a chur in iúl, a aithint agus a chomhrialú agus a fhéinrialú agus comhbhá agus trua a fhorbairt ina leith féin agus i leith daoine eile. Ach tacaíocht agus grá a bheith acu ó dhaoine tábhachtacha ina saolta, is féidir cur ar chumas naíonán, lapadán agus leanaí óga teacht aniar a bheith iontu agus banc acmhainní a fhorbairt chun cabhrú leo plé le dúshlán an tsaol.

Gné thábhachtach den fholláine is ea an tsláinte fhisiciúil agus cuimsítear léi foghlaim conas roghanna sláintiúla a dhéanamh i dtaca le cothú, gnáthaimh, scíth agus codladh, sláinteachas, aclaíocht, gluaiseacht, súgradh agus caidrimh. Baineann sí freisin le feacht a fhorbairt ar a gcorp agus iad ag fás agus ag forbairt, lena n-áirítear féinriar colainne agus toiliú.

Cuireann an fholláine fhisiciúil ar chumas naíonán, lapadán agus leanaí óga taiscéalaíocht a dhéanamh, a bheith ag fiosrú, a bheith eachtrúil, a bheith gníomhaíoch, a bheith cruthaitheach, dúshlán a leagan síos dóibh féin agus measúnú riosca a dhéanamh. Is féidir léi feabhas a chur ar a neart, a gcomhordú agus forbairt na scileanna mínluaile agus oll-luaile acu. Tá sé de cheart ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga tairbhí a fháil ar an tsaorise ina gcuid súgartha agus roghanna a dhéanamh maidir le cé leis, cad agus cá háit le súgradh, ag baint úsáid as teicneolaíochtaí oiriúnaitheacha nuair is cuí chun tacú lena rannpháirtíocht fhiúntach. Ach an teicneolaíocht oiriúnaitheach a ionchorprú go machnamhach agus d'aon ghnó in oideachas luath-óige, is féidir le hoideoirí timpeallachtaí foghlama ionchuimsitheacha a chruthú ina dtacaítear le gach duine a chumas féin a bhaint amach. Tacaítear leis an bhfoghlaim trí eispéiris amuigh faoin aer, teagmháil leis an dúlra mar aon le súgradh agus gluaiseacht fhisiciúil ghníomhach. Cuirtear ar chumas gach naíonán, lapadán agus linbh óig tabhairt faoi eispéiris dhúshlánacha súgartha ar bhealaí ina mbíonn aitheantas ann dá gcuid cumais agus láidreachtaí reatha agus ina ndéantar forbairt orthu.

Tábla 1: Aidhmeanna agus Spriocanna Foghlama don Fholláine

Folláine

Spriocanna Foghlama

Aidhmeanna

Trí chaidrimh chothaitheacha laistigh de thimpeallacht thacúil, beidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga in ann:

Aidhm 1

Beidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga láidir ar bhonn síceolaíoch agus sóisialta.

- Ceangail dhaingne a fhorbairt agus tairbhí a fháil ar chaidrimh sheasmhacha chómhartaigh chothaitheacha lena dtacaítear le muinín agus nascacht leis an teaghlach, cairde, an príomhtheagmhálaí, oideoirí agus pobal.
- A bheith muiníneach neamhspleách agus scileanna féinchabhrach agus féinchúraim a fhorbairt, go háirithe maidir le haistrithe a thuar agus a láimhseáil.
- Cumas a fhorbairt a gcuid braistintí agus mothúcháin a chur in iúl chun ciall a dhéanamh d'eispéiris saoil, le bheith in ann déileáil le dúshlán agus le foghlaim le comhrialú agus féinrialú.

Aidhm 2

Beidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga chomh sláintiúil aclaí agus is féidir.

- Meas a bheith acu ar a gcorp agus a gcorp a chothú agus a sláinte agus folláine féin a chur chun cinn trí mheonta agus roghanna dearfacha lena léireofaí meas ar a gcuid roghanna maidir le cothú, nósanna, scíth agus codladh, sláinteachas agus aclaíocht.
- A gcorp a úsáid le bogadh, bheith gníomhach, agus le tairbhí a fháil, taiscéalaíocht a dhéanamh, agus lena bhfisiciúlacht a shíneadh trí thimpeallachtaí ionchuimsitheacha, taobh istigh agus amuigh, faoin aer trí eispéiris súgartha agus spráíúla lena spreagfaí cleachtadh, dúshlán, eachtraíocht agus máistreacht, ag baint úsáid as teicneolaíocht oiriúnaitheach nuair is cuí.
- Riosca agus eachtraíocht a mheas, a bhlaiseadh agus a bhainistiú, lena n-áirítear a bheith misniúil agus foghlaim faoi shábháilteacht coirp, trí rannpháirtíocht agus rannpháirteachas sa timpeallacht foghlama taobh istigh agus amuigh faoin aer.

Aidhm 3

Beidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga cruthaitheach spioradálta comhbhá.

- A bheith cineálta agus fiosrach, ina smaointeoirí doimhne agus ina bhfoghlaimoírí machnamhacha.
- A bheith cruthaitheach agus as a stuaim féin go bhfiosróidh siad, go bhfreagróidh siad dóibh féin agus go gcuirfidh siad iad féin in iúl trí ealaín, drámaíocht, damhsa agus ceol, le tairbhí a fháil ar chumhacht, luchtáir, fuadar, áilleacht, acmhainneacht agus ábharthacht na n-ealaíon.
- A spioradáltacht a fhorbairt trína mbraistint ar ionadh, iontas, suaimhneas agus buíochas a chothú agus trí mheas a léiriú ar eitneacht, cultúir, traidisiúin, féilte, deasghnátha agus an dúlra.

Aidhm 4

Beidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga ina saoránaigh dhomhanda ghníomhaíocha agus beidh dearcadh dearfach acu ar an bhfoghlaim agus ar an saol.

- Cumas gníomhúcháin a léiriú agus roghanna agus roghnachas a chur in iúl agus cinntí a dhéanamh dóibh féin agus dá bpobal lena léireofaí meas ar an ilchineálacht, cothromas agus ionchuimsiú.
- Forbairt a dhéanamh ar bhonn iomlánaíoch agus braistint máistreachta agus féinmhuiníne a léiriú i dtaobh a gcuid cumais féin, rioscaí foghlama a ghlacadh agus meonta foghlama amhail diongbháilteacht, buanseasmhacht, neamhspleáchas, teacht aniar, trua, comhbhá agus seiftiúlacht a léiriú.
- A n-áit féin sa domhan a fhiosrú agus a shainaithint, agus an chumhacht a fhorbairt chun maireachtaí ar bhonn inbhuanaithe mar shaoránaigh dhomhanda ghníomhaíocha mheasúla chásmhara chomhbhácha a bhfuil cearta agus freagrachtaí atá ag teacht chun cinn acu.

Féiniúlacht agus Muintearas

Is éard atá i gceist le Téama na Féiniúlachta agus an Muintearais ná go mbeadh dearcadh dearfach ag naíonáin, ag lapadáin agus ag leanaí óga ar a bhféiniúlacht féin. Baineann sé le tuiscint a bheith acu go bhfuil luach ag baint leo, go bhfuil meas orthu mar chuid dá dteaghlach agus dá bpobal, go mbraithfidís spiorad mhuintearais ag tacú leo, agus go bhforbróidís braistint dearfach faoi cé hiad féin.

Ón mbreith i leith, forbraíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga braistint ar a bhféiniúlacht féin. Imríonn caidrimh le daoine muinteartha, príomhtheagmhálaí, oideoirí eile, cairde, piaraí agus daoine dá bpobal ról tábhachtach i bhforbairt a bhféiniúlachta. Bíonn féiniúlachtaí iomadúla ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga. Múnlaítear a mbraistint ar a bhféiniúlacht lena dtaithe féin, lena dtimpeallachtaí agus lena dtuiscint orthu féin, ar a dteaghlach agus ar dhaoine eile ina bpobail áitiúla agus dhomhanda. Baineann muintearas le caidreamh láidir agus le braistint d'aoibhneas croí a bheith ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga i leith na ndaoine ina saol. Nuair a bhíonn braistint mhuintearais ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga agus braistint bróid as a dteaghlach, i leith a gcairde, piaraí, agus as a bpobal, is féidir leo a bheith láidir ar bhonn mothúcháin, muiníneach agus teacht aniar iontu. Is féidir leo a bheith in ann dul i ngleic le dúshlán agus le deacrachtaí freisin. Cruthaíonn braistint féiniúlachta agus muintearais bunchloch tábhachtach dá luathfoghlaím agus luathfhorbairt.

Tacaíonn *Aistear* le teachtaireachtaí de mheas, grá agus spreagadh a thabhairt do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga. Tugann sé seo braistint dhearfach dóibh ar a bhféiniúlacht féin agus an mhuinín go n-éistear lena nguth, go gcloistear é agus go bhfreagraítear dó. Tugann na teachtaireachtaí seo muinín dóibh freisin lena gcuid dearcthaí agus tuairimí a chur in iúl, le roghanna a dhéanamh agus le ról a bheith acu i múnú a gcuid foghlama féin. Fáiltíonn *Aistear* roimh an ilchineálacht agus spreagann sé oideoirí le machnamh a dhéanamh ar a gcuid cleachtas le cinntiú go bhfaigheann gach naíonán, lapadán agus leanbh óg eispéiris chothroma agus gur féidir leo a bheith rannpháirteach ar bhealach fiúntach. Baineann sé seo le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a bhfuil éagsúlacht teanga, néara-éagsúlacht nó riachtanas breise ar bith ag gabháil dóibh a bhaineann lena gcumas nó cúlra. Tacaíonn an machnamh le hoideoirí chun léargais, féinfheasacht agus scileanna a fhorbairt chun naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a chumhachtú chun braistint láidir féiniúlachta agus muintearais a fhorbairt. Cabhraíonn sé seo lena chinntiú go mbíonn meas ar agus urraim ann do gach naíonán, lapadán agus leanbh óg agus go gcumasaítear iad le steiréitíopaí, an chlaontacht agus an leithcheal a aithint agus freagairt dóibh go réamhghníomhach.

Tábla 2: Aidhmeanna agus Spriocanna Foghlama don Fhéiniúlacht agus don Muintearas

Féiniúlacht agus Muintearas

	Spriocanna Foghlama
Aidhmeanna	Trí chaidrimh chothaitheacha laistigh de thimpeallacht thacúil, beidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga in ann:
Aidhm 1 Beidh féiniúlachtaí láidre ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga agus beidh meas orthu agus déanfar iad a cheiliúradh mar dhaoine uathúla a bhfuil a scéal féin acu.	<ul style="list-style-type: none"> • Caidrimh mheasúla agus chásmhara a fhorbairt le daoine eile agus léirithuiscint a bheith acu ar a n-uathúlacht agus ar a n-ilchineálacht féin agus ar uathúlacht agus ilchineálacht daoine eile. • Bród a bheith orthu agus iad a bheith muiníneach as tuiscint a fháil ar a scéal féin, a stair, gcultúr/gcultúir, féiniúlachtaí agus teanga(cha) d(h)úchais. • Braithfidh siad go bhfuil meas orthu agus feicfidh léiriú orthu féin agus ar a spéiseanna agus féiniúlachtaí sa timpeallacht agus a fhios acu go bhfuil a gcuid smaointe, roghanna, riachtanas agus cearta, mar aon le smaointe, roghanna, riachtanais agus cearta a gcairde agus a bpiaraí, á dtabhairt faoi deara agus á bhfreagairt le meas, comhbhá agus comhsheasmhacht.
Aidhm 2 Beidh braistint d'fhéiniúlacht ghrúpa ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga maidir le cairde, piaraí, oideoirí, agus maidir lena muintir agus a bpobal.	<ul style="list-style-type: none"> • Beidh a fhios acu go bhfuil áit acu agus go bhfuil sé de cheart acu a bheith mar chuid den ghrúpa nó aithneoidh siad ó instinn go bhfuil fáilte rompu féin agus roimh na daoine tábhachtacha ina saolta agus go ndéanfar iad a chur san áireamh agus a cheiliúradh. • A bheith in ann taithe phearsanta maidir lena dteaghlach, a gcúlraí agus a gcultúr/gcultúir féin a chomhroinnt agus eolas agus tuiscint a fháil ar ilchineálacht struchtúir, bealaí maireachtála, gnásanna, traidisiúin agus féilte a dteaghlaiigh agus na nithe seo a cheiliúradh. • Iad féin a fheiceáil mar chuid den phobal trí eolas agus aithne a chur ar thréithe agus ar mhuintir an cheantair áitiúil, eolas a chur ar an bhfreagracht atá orthu i dtaca le cúram a dhéanamh de agus aire a thabhairt don timpeallacht agus a bheith eolach ar spiorad an pobail (meitheal) ina saolta.
Aidhm 3 Déanfaidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a gcearta a chur in iúl agus tacófar leo chun tuiscint agus meas a fhorbairt ar fhéiniúlacht, ar chearta agus ar dhearcthaí daoine eile.	<ul style="list-style-type: none"> • Beidh a fhios acu go bhfuil spás ann inar féidir leo a bheith ar a gcompord, inar féidir leo a gcuid dearcthaí a chomhroinnt agus ina mbraithfidh siad muiníneach go gcluinfear agus go bhfreagrófar dá nguth, cibé foirm a bhíonn i gceist leis, i dtaca le gach ceist a théann i bhfeidhm orthu. • Tús a chur le tuiscint a fháil ar rialacha agus ar theorainneacha caidreamh agus foghlaimeoidh siad an chaoi le bheith ag idirghníomhú ar bhonn comhoibritheach agus le bheith ag cabhrú le daoine eile, mar aon leis an eolas a bheith acu go bhfuil tacaíocht ann dóibh chun a gcuid mothúcháin féin a chomhrialú agus a fhéinrialú. • Braistint ar cheartas sóisialta agus cothroime a fhorbairt, a bheith meabhrach ar riachtanais, cearta agus mothúcháin daoine eile agus meas a léiriú orthu sin agus ar a riachtanais, cearta agus mothúcháin féin, agus, san am céanna, scileanna comhoibrithe, freagrachta, idirbheartaíochta, réitithe fadhbanna agus réitithe coimhlinte a fhorbairt.
Aidhm 4 Feicfidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga iad féin mar fhoghlaimeoirí gníomhaíocha, inniúla agus muiníneacha.	<ul style="list-style-type: none"> • Réimse leathan de chumais agus de spéiseanna a fhorbairt, spreagadh chun gnóthachtála a fháil trí mheas a bheith acu ar a gcuid láidreachtaí agus modhanna foghlama uathúla féin. • Muinín agus féinmhuinín mhéadaitheach a léiriú i dtaca lena bhfoghlaím féin a stiúradh agus a mheasúnú agus a dtoibreacha eolais a chomhroinnt le daoine eile. • Meonta amhail fiosracht, dianseasmhacht, neamhspleáchas agus freagracht a léiriú trí rannpháirteachas le heispéiris foghlama arna spreagadh ag súgradh agus spraiúlacht.

Cumarsáid

Is éard atá i gceist le Téama na Cumarsáide ná go roinnfeadh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a n-eispéiris, a smaointe, a dtuairimí, a mothúcháin, a spéiseanna, a riachtanais agus a gcearta le daoine eile agus iad ag éirí níos muiníní agus níos cumasaí i rith an ama, ar bhealaí éagsúla agus do chúiseanna éagsúla.

Déanann gach naíonán, lapadán agus leanbh óg cumarsáid, bíonn siad rannpháirteach, ag roinnt, ag nascadh agus ag idirghníomhú le daoine eile ar a mbealach féin agus ina n-am féin. Is próiseas dhá bhealach í an chumarsáid ina bhfoghlaimíonn siad conas eispéiris a roinnt agus conas a bhfuil á roinnt ag daoine eile leo a léirmhíniú freisin. Úsáideann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga modhanna iolracha chun cumarsáid a dhéanamh, lena n-áirítear ach gan a bheith teoranta dóibh: labhairt, tostanna, gothaí gnúise, gothaí, iompraíochtaí, gluaiseachtaí coirp, caoineadh, plobaireacht, gogalach, teanga(cha) agus Cumarsáid Bhreitheach agus Mhalartach (CBM). D'fhéadfadh sé go n-úsáidfídis Teanga Chomharthaíochta na hÉireann (TCÉ), Lámh nó Braille chun cumarsáid a dhéanamh nó go gcuirfidís iad féin in iúl trí na healaíona, marc-chruthú, damhsa, drámaíocht, ceol, filíocht, pictiúir, scríbhneoireacht agus scéalta. Trí bheith i dtiúin leis na bealaí iolracha ina ndéanann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga cumarsáid, is féidir le hoideoirí éisteacht leis an méid a insíonn siad dúinn agus é a léirmhíniú. Tacaíonn oideoirí leis an sealbhú teanga ionas go mbraitheann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga go nglactar leo, go dtuigtear iad, go léirítear meas orthu agus go gcuirtear iad san áireamh. Cruthaíonn *Aistear* deiseanna do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga le foghlaim faoina dteanga(cha) agus cultúir féin agus faoi theangacha agus cultúir eile laistigh de shochar ilchultúrtha. Tacaíonn *Aistear* leis an bhfoghlaim i dtaobh thábhacht na Gaeilge inár n-oidhreacht chultúrtha agus theangeolaíoch.

Déanann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a dtuiscint ar an domhan a fhairsingiú trí chiall a bhaint as a gcuid eispéireas trí theanga(cha) agus trí litearthachtaí a bhíonn ag teacht chun cinn. Bíonn bunchloch láidir sa teanga/sna teangacha ó bhéal tábhachtach. Chomh maith leis sin, foghlaimíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga go gasta faoi chumhacht agus faoi bhrí siombailí. Tosaíonn siad ag tuiscint agus ag úsáid foclóir leathan agus ag déanamh agus ag úsáid siombailí chun mothúcháin, tuairimí agus smaointe a chur in iúl. Tacaíonn timpeallacht ionchuimsitheach lán le hábhair i bprionta leis an litearthacht agus uimhearthacht éiritheach agus cothaíonn sé grá don léitheoireacht. Le himeacht ama, feabhsaíonn scileanna léitheoireachta, scríbhneoireachta agus uimhearthachta an t-eispéireas seo. Cabhraíonn eispéiris luatha cumarsáide le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga meonta dearfacha foghlama a fhorbairt i dtaobh teangacha, litearthachtaí, uimhearthachta agus cumarsáide.

Is féidir le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga idir leas agus tairbhe a bhaint as a gcur in iúl féin go cruthaitheach samhlaíoch tríd an súgradh agus trí eispéiris spráíúla. Músclaíonn an ceol, damhsa, ealaín agus drámaíocht sonas, saoirse agus spráíúlacht ní hamháin i measc na naíonán, lapadán agus leanaí óga, agus sna hoideoirí freisin. Trí phróisis na cruthaitheachta agus an léirmhínithe ealaíne a roinnt agus a chothú, spreagtar muinín, cumas agus sonas. Trí thaithí a fháil ar thimpeallacht ionchuimsitheach shuibhir cumarsáide, cuirtear ar chumas na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga a bheith ina gcumarsáidithe gníomhaíocha, inniúla agus muiníneacha.

Tábla 3: Aidhmeanna agus Spriocanna Foghlama don Chumarsáid

Cumarsáid

Spriocanna Foghlama

Aidhmeanna	Spriocanna Foghlama
Aidhm 1 Bainfidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga feidhm as modhanna iolracha cumarsáide.	<ul style="list-style-type: none"> A bheith ina gcumarsáidithe gníomhaíocha a rachaidh i bhfeidhm ar idirghníomhaíochtaí, comhráite agus cinntí agus a thionscnóidh iad. Freagairt don iliomad bealaí ina ndéanann daoine cumarsáid agus iad a roinnt, a aithint, a thuiscint agus a léirmhíniú, lena n-áirítear, ach gan a bheith teoranta dóibh, comharthaí, gothaí gnúise, comharthaíocht choirp agus Cumarsáid Bhreitheach agus Mhalartach (CBM). Straitéisí éagsúla cumarsáide a chumasc chun roghanna, smaointe, mothúcháin agus tuairimí a chur in iúl, chun éisteacht le roghanna, smaointe, mothúcháin agus tuairimí daoine eile agus foghlaim conas meas a léiriú orthu.
Aidhm 2 Bainfidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga úsáid as teanga(cha).	<ul style="list-style-type: none"> Cumarsáid agus idirghníomhú a dhéanamh, lena n-áirítear trí theanga(cha) ó bhéal a úsáid, go muiníneach inniúil chun críche réimse cuspóirí, lena n-áirítear ach gan a bheith teoranta dóibh, tostanna, caoineadh, plubairneacht, comhrá, plé, súgradh, triail, ceistiú, rioscaí a ghlacadh, fuaim/patrún/rithim/rím/athrá a fhiosrú, athrá agus úsáid a bhaint as Cumarsáid Bhreitheach agus Mhalartach (CBM) nuair is cuí. Idirghníomhú le daoine eile chun eolas a thabhairt agus a fháil, le bheith ag éisteacht agus le sealanna a ghlacadh i gcomhráite agus sa scéalaíocht, le tuairimíocht, smaointe agus mothúcháin a shoiléiriú, le ceisteanna a chur, le rudaí a dhiúltú, le hidirbheartaíocht a dhéanamh agus le fadhbanna a réiteach. Teacht chun bheith muiníneach dearfach i dtaobh ár gcuid teangacha náisiúnta, mar atá, Gaeilge, Béarla agus Teanga Chomharthaíochta na hÉireann (TCÉ), i dtaobh a dteanga(cha) d(h)úchais féin agus beidh feasacht agus meas acu ar theangacha eile.
Aidhm 3 Déanfaidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a dtuiscint ar an domhan a fhairsingiú trí chiall a bhaint as a gcuid eispéireas trí eispéiris litearthachta agus uimhearthachta éiritheacha.	<ul style="list-style-type: none"> Feasacht a ardú ar éagsúlacht siombailí (pictiúir, ábhar clóite, uimhreacha, tacaí físe) is féidir a úsáid le cumarsáid a dhéanamh, agus iad sin a úsáid ar bhealaí taitneamhacha agus fiúntacha, agus a aithint go bhféadann daoine eile iad seo a thuiscint. Taithí a fháil ar thimpeallacht atá ionchuimsitheach agus saibhir ó thaobh ábhar clóite de chun an litearthacht agus uimhearthacht éiritheacha a spreagadh agus teacht isteach ar luach na leabhar agus na dteicneolaíochtaí digiteacha, más cuí ó thaobh forbartha de, mar fhoinsé eolais le bheith ag foghlaim faoin domhan. Deiseanna a bheith ann don mharc-chruthú. Réimse meán a úsáid ar bhealaí iolracha lena n-áirítear, ach gan a bheith teoranta dóibh, na healaíona agus cineálacha éagsúla súgartha mar bhealaí le heispéiris a léirmhíniú agus a chomhroinnt, le fadhbanna a réiteach agus le tuairimíocht, smaointe agus mothúcháin a chomhroinnt.
Aidhm 4 Cuirfidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga iad féin in iúl go cruthaitheach samhlaíoch.	<ul style="list-style-type: none"> Foghlaim conas mothúcháin, tuairimí agus smaointe a chomhroinnt trí chineálacha éagsúla súgartha agus trí eispéiris spráíúla ionchuimsitheacha cruthaitheacha lena n-áirítear, ach gan a bheith teoranta dóibh, na healaíona, damhsa, drámaíocht, ceol, amhráin agus scéalta. Scileanna litearthachta agus uimhearthachta éiritheacha a chur in iúl agus a fhorbairt trí léiriú cruthaitheach ag baint úsáid as Cumarsáid Bhreitheach agus Mhalartach (CBM), más cuí, agus scileanna amhail marc-chruthú, gearradh, tarraingt pictiúir, ealaín neamhbhuan, greamú, péinteáil, tógáil, priontáil, dealbhú agus obair snáithe, fuáil agus fíodóireacht, agus an bhéim ar an bpróiseas, seachas ar an tairge. Muinín a fhorbairt agus a léiriú i dtaca le rudaí úra a thriail, rioscaí a ghlacadh, fadhbanna a réiteach, smaointeoireacht chriticiúil agus iad féin a chur in iúl i réimse bealaí.

Taiscéalaíocht agus Smaointeoireacht

Is éard atá i gceist leis an Téama Taiscéalaíochta agus Smaointeoireachta ná naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a bheith fiosrach, ag baint brí as na rudaí, na háiteanna agus na daoine ina saol trí bheith ag idirghníomhú le daoine eile, ag súgradh leo, ag iniúchadh, ag smaoineamh, ag ceistiú, agus ag cruthú agus ag tástáil smaointe agus iad a bheachtú.

Baineann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga úsáid as a gcéadfaí, a n-aighe agus a gcorp le fáil amach agus le brí a chur ar an méid a fheiceann, a bhraitheann agus a fheictear dóibh sa domhan mórthimpeall orthu. Nuair a bhraitheann siad sábháilte agus slán, agus go bhfuil tacaíocht á fáil acu, baineann siad sult as a bheith ag fiosrú agus ag foghlaim faoina ndomhan féin. Cuireann na timpeallachtaí foghlama taobh istigh agus amuigh faoin aer eispéiris foghlama ábhartha, fhiúntacha, ar bhonn súgartha agus praiticiúla ar fáil do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga. Tríd an ngríosú, fiosrú agus iniúchadh sin, tógann siad eolas agus tuiscint, forbraíonn siad scéimrí, scileanna agus meonta nua, agus bíonn siad i mbun fiosrú agus machnaimh.

Baineann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga taitneamh freisin as coincheapa agus smaointe luatha ETIM (Eolaíocht, Teicneolaíocht, Innealtóireacht, agus Matamaitic) a fhiosrú agus a thástáil. Foghlaimíonn siad freisin faoin am atá thart agus faoi thionchar na staire orthu féin agus ar a bpobail. Foghlaimíonn siad faoin tíreolaíocht, faoin saol ar an talamh agus faoin saol san fharráige. Trí iniúchadh gníomhach seo ar a dtimpeallacht, súgradh a thosaíonn an páiste agus oideolaíochtaí beartaithe, foghlaimíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga faoina ndomhan féin agus forbraíonn siad feasacht agus tuiscint ar a ról mar shaoránaigh dhomhanda maidir le haire a thabhairt don domhan.

Trí idirghníomhú le daoine eile le linn súgartha agus in eispéiris spraiúla praiticiúla foghlama ar bhonn fiosraithe, cumasaítear naíonáin, lapadáin agus leanaí óga le bheith cruthaitheach, le dul sa seans agus le nithe a fhionnachtain dóibh féin. Foghlaimíonn siad

cén chaoi le smaoineamh agus a bheith cruthaitheach. Agus iad ag súgradh agus ag idirghníomhú, bíonn siad i mbun machnaimh agus i mbun measúnú ar a gcuid foghlama féin. Déanann siad a gcuid teorici a atástáil, ag glacadh le fionnachtana agus eispéiris nua i dtimpeallacht foghlama ionchuisitheach agus inrochtana. Féadfaidh sé teicneolaíocht dhigiteach a úsáid, más cuí ó thaobh na forbartha de, le tacú lena gcuid foghlama. Déantar cothromaíocht a aimsiú idir buntáistí na teicneolaíochta digití, eispéiris phlugáilte agus dhíphlugáilte araon, agus an t-idirlíon, agus cearta agus sábháilteacht naíonáin, lapadáin agus leanaí óga. Trí chothromaíocht a fháil idir eispéiris phlugáilte agus dhíphlugáilte, is féidir le hoideoirí timpeallacht foghlama a chruthú a bhaineann leas as buntáistí na teicneolaíochta digití agus a chothaíonn foghlaim agus forbairt iomlánaíoch ag an am céanna.

Bíonn gach naíonán, lapadán agus leanbh óg fiosrach agus bíonn tiomantas iontu ar fad tuiscint a fháil ar a ndomhan. Is féidir le hoideoirí foghlaim a chothú trína dtimpeallacht a ullmhú agus meascán d'eispéiris agus múscailtí saorshúgartha, súgartha treoirithe agus súgradh faoi stiúir an oideora a phleanáil do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga trínar féidir leo rath a bhrath mar fhoghlaimeoirí. Ciallaíonn sé sin gníomhaíochtaí oiriúnacha d'éilimh aonair na bpáistí a phleanáil, gníomhaíochtaí a nascann lena n-eispéiris agus lena gcuid spéiseanna. Ag an am céanna, léirítear spéiseanna agus eispéiris nua do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga. Cuirtear dúshlán rompu forbairt a dhéanamh ar a gcuid eolais, a gcuid scileanna a bheachtú, agus obair le chéile le fadhbanna a réiteach ionas go mbeidh siad ina dtaiscéalaithe fiosracha, ina smaointeoirí criticiúla agus teacht aniar iontu.

Tábla 4: Aidhmeanna agus Spriocanna Foghlama don Taiscéalaíocht agus don Smaointeoireacht

Taiscéalaíocht agus Smaointeoireacht

	Spriocanna Foghlama
Aidhmeanna	Trí chaidrimh chothaitheacha laistigh de thimpeallacht thacúil, beidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga in ann:
Aim 1 Foghlaimeoidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga faoin domhan mórthimpeall orthu agus gheobhaidh siad tuiscint air.	<ul style="list-style-type: none"> Plé, iniúchadh agus triail ina dtimpeallacht trí eispéiris chomhtháite ealaíne, teanga, ceoil, tíreolaíochta, staire agus ETIM. Tuiscint a fháil ar choincheapa cosúil le meaitseáil, cur i gcomparáid, ordú, sórtáil, meastúchán a dhéanamh, comhaireamh, feasacht ar spásúlacht, méid, meáchan, airde, fad, toilleadh agus airgead trí shúgradh agus trí eispéiris spraiúla ar bhealach fiúntach agus taitneamhach. A nasc leis an timpeallacht agus an fhreagracht atá acu ina leith agus i leith an phobail a aithint, agus aithne a chur ar agus meas a léiriú ar dhaoine, flóra agus fána áitiúil.
Aim 2 Forbróidh agus úsáidfidh naíonáin, lapadáin agus leanaí óga scileanna agus straitéisí breathnóireachta, ceistiúcháin, fiosrúcháin, tuisceana, idirbheartaíochta agus réitigh fadhbanna, agus braithfidh siad gur taiscéalaithe agus smaointeoirí iad.	<ul style="list-style-type: none"> Naisc agus ceangail a dhéanamh idir foghlaim nua agus na rudaí atá ar eolas acu cheana féin, agus an t-am agus an spás acu teorici a fhiosrú agus a fhorbairt maidir leis an gcaoi a n-oibríonn an domhan. Éagsúlacht acmhainní, múscailtí, ábhar neamhiata agus nádúrtha, chomh maith le teicneolaíochtaí digiteacha nuair is cuí ó thaobh na forbartha de, a fhiosrú chun críche iniúchta, taighde a dhéanamh agus faisnéis faoin domhan mórthimpeall orthu a fháil. Comhoibriú agus súgradh le páistí eile le spéiseanna a roinnt, le foghlaim faoin am atá thart, faoin am i láthair agus faoin todhchaí, le bheith cruthaitheach agus le smaoineamh go loighciúil.
Aim 3 Beidh deiseanna ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga foghlaim, nascadh leis an dúlra agus am fiúntach a chaitheamh amuigh faoin aer.	<ul style="list-style-type: none"> Naisc agus ómós áite a bhrath, trí bheith i láthair sa dúlra agus trí scéalta, seanchas agus súgradh a nascadh leis an oidhreacht áitiúil le tuiscint níos doimhne a fháil ar an timpeallacht le linn na séasúr. Feasacht chéadfach a fhorbairt ar dhathanna, cruthanna, bolaithe, agus gluaiseachtaí; dúshlán a chur rompu féin i súgradh fiontrach agus gníomhach. Foghlaim faoin saol ar an talamh agus san uisce trí eispéiris a bheith acu, fionnachtain a dhéanamh, ceistiú, bheith rannpháirteach, iniúchadh a dhéanamh agus trí úsáid a bhaint as teicneolaíochtaí digiteacha, más cuí ó thaobh na forbartha de, agus leabhair a úsáid le taighde a dhéanamh agus cur le heolas ar ár bpláinéad.
Aim 4 Beidh dearthaí dearfacha ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga i leith na foghlama agus forbróidh siad meonta ar nós an neamhspleáchais, na fiosracha, na spraiúlachta, na buanseasmhachta, na muiníne, na hacmhainneachta, na seiftiúlachta agus dul sa seans.	<ul style="list-style-type: none"> Muinín a léiriú maidir le bheith in ann rudaí a dhéanamh dóibh féin, iad féin a fheiceáil mar fhoghlaimeoirí gníomhaíochta atá oscailte do smaointe agus eispéiris nua. Scileanna ardsmaointeoireachta a fhorbairt, mar shampla, réiteach fadhbanna, tuar, anailísiú, ceistiú, agus cosaint, tríd an súgradh agus trí iniúchtaí spraiúla. Smaoineamh le chéile chun brí agus tuiscint a thógáil chomh maith le bheith fiosrach maidir leis an gcaoi le litreacha, focail, abairtí, uimhreacha, comharthaí, pictiúir, dath agus cruthanna a úsáid chun faisnéis a thabhairt agus a thaifeadadh, le cur síos a dhéanamh agus brí a bhaint as a gcuid eispéireas féin agus eispéiris daoine eile, trí shúgradh agus eispéiris phraiticiúla.

Gluais

Ábhair neamhiata	Is ábhair iad ábhair neamhiata is féidir le naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a úsáid ar roinnt bealaí taobh istigh agus amuigh faoin aer. Is féidir iad a bhogadh, a iompar, a chónascadh agus a athdhearadh ar bhealach ar bith a chinneann an páiste. Is féidir leis na hábhair seo a bheith nádúrtha nó déanta agus tá roinnt bealaí lena bhfáil ón ndúlra, ón mbaile agus ó ábhar athchúrsáilte eile.
An Lucht Siúil	Is grúpa mionlaigh eitneach dúchasach iad an Lucht Siúil, a dtugtar Mincéir nó Pavee orthu freisin, ar grúpa fáin iad go traidisiúnta agus a thagann ó Éirinn ó dhúchas. Sa bhliain 2017 d'aithin an Stát go hoifigiúil gur grúpa eitneach faoi leith in Éirinn iad an Lucht Siúil. Mar a bhíonn i gceist le grúpa eitneach ar bith, tá an Lucht Siúil éagsúil agus ní grúpa aonchineálach iad.
Bunaithe ar chearta	An tuiscint gur sealbhóirí ceart iad naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a gcuirtear deiseanna fiúntacha ar fáil dóibh maidir le tionchar a imirt ar chinntí i dtaca lena saolta.
Ceartas sóisialta	Is ionann an ceartas sóisialta agus dáileadh cóir cothrom na n-acmhainní, na ndeiseanna agus na bpríbhleáidí laistigh de shochaí, ag cinntiú go bhfuil an rochtain chéanna ag gach duine ar bhunriachtanais agus deiseanna.
Ciorcal slándála	Is ionann ciorcal slándála agus caidreamh iontaobhach agus measúil idir naíonáin, lapadáin, leanaí óga, a gcúramóirí agus daoine tábhachtacha eile ina saol, rud a chothaíonn timpeallacht thacúil don fhoghlaim agus forbairt.
Claontacht	Réamhchlaonadh i bhfabhar nó i gcoinne duine nó grúpa daoine, go háirithe ar bhealach a bhféadfaí a mheas a bheith míchothrom.
Comhionannas	Baineann comhionannas leis an tábhacht atá le hilchineálacht na riachtanais a bhíonn ag daoine aonair agus grúpaí a aithint, le meas a léiriú orthu agus le plé leo, chomh maith le comhionannas ó thaobh rochtana, rannpháirtíochta, coinníollacha agus buntáistí de a chinntiú do na páistí ar fad agus dá dteaghlach.
Comhrialú/Comhrialáil	Idirghníomhaíochtaí cásmhara freagrúla a chuireann an tacaíocht agus samhltú ar fáil do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga le gur féidir leo a gcuid smaointe, mothúchán agus iompraíochtaí a thuiscint, a léiriú agus a phróiseáil.
Cothromas	Is le cothroime a bhaineann an cothromas go príomha agus is éard atá i gceist leis ná bheith cothrom le agus do na naíonáin, lapadáin agus leanaí óga ar fad. Is éard is brí leis sin ná caitheamh go cothrom le páistí ina gcuid idirghníomhaíochtaí agus eispéireas foghlama sa luath-óige.
Creatchuraclam	Scafall d'fhorbairt curaclaim a chabhraíonn le hoideoirí curaclam éiritheach atá bunaithe ar fhiosrú agus faoi stiúir an pháiste a bhfuil súgradh agus caidrimh mar bhonn leis agus a bhaineann go sonrach lena gcomhthéacs féin a phleanáil agus a fhorbairt.
Cumarsáid Bhreitheach agus Mhalartach	Tugtar Cumarsáid Bhreitheach agus Mhalartach (CBM) ar ghléasanna, córais, straitéisí agus uirlisí cumarsáide a úsáidtear in ionad na teanga labhartha nó le tacú leis an teanga labhartha. Is féidir iad a úsáid in ionad na cainte nó chun an chaint a fheabhsú. Modh cumarsáide ar bith seachas focail labhartha a úsáidtear leis an gcaint nó in ionad na cainte.
Cumas gníomhúcháin	Is ionann cumas gníomhúcháin i gcás naíonán, lapadán agus leanaí óga agus a bheith in ann roghanna a dhéanamh maidir lena gcuid foghlama agus ina gcuid foghlama. Tá a gcumas gníomhúcháin le feiceáil sa bhealach ina n-athraíonn siad saol na ndaoine thart timpeall orthu go praiticiúil agus go mothúcháin. Bíonn tionchar acu ar chaidrimh, ar chinntí agus ar fheidhmiú a ndomhan sóisialta.

Cur chuige an phríomhtheagmhálaí	Cinntíonn an cur chuige bunaithe ar phríomhtheagmhálaí go sanntar duine ainmnithe ar gach naíonán, lapadán agus leanbh óg – d'fhéadfadh oideoir luathbhlianta agus/nó feighlí leanaí a bheith i gceist – a bhíonn freagrach as dlúthchaidreamh a chruthú leo féin agus lena dteaghlach.
Cur chuige bunaithe ar láidreachtaí	Dírítear sa chur chuige seo ar láidreachtaí agus cumais phearsanta na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga ar bhealach iomlánaíoch, ag féachaint ar na nithe 'is féidir' leo a dhéanamh, agus ag baint úsáid as na láidreachtaí sin le tacú le dul chun cinn ina gcuid foghlama agus forbartha.
Cur chuige curaclaim éiritheach atá bunaithe ar fhiosrú	Cur chuige i leith na foghlama agus na forbartha ina mbíonn spéiseanna, fiosracht, ceisteanna agus eispéiris na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga ina dtúsphointí fiosrúcháin. Áirítear leis seo spéiseanna na n-oidoírí agus an phobail i gcoitinne. Déanann rannpháirtéachas naíonán, lapadán agus leanaí óga le daoine, ábhair, smaointe agus imeachtaí a bhfiosracht agus a spreagadh chun foghlama a mhúscailt iontu. Tacaíonn sé leo iniúchadh agus taighde a dhéanamh trí shúgradh, triail a bhaint as rudaí, ceisteanna a chur, comhráite a bheith acu agus smaoinemh.
Curaclam	Na heispéiris ar fad a bhíonn ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga sa timpeallacht taobh istigh agus amuigh faoin aer, eispéiris fhoirmiúla agus neamhfhoirmiúla, phleanáilte agus neamhphleanáilte ina measc sin.
Ealaín neamhbhuan	Léiriú cruthaitheach a bhaineann le hábhair neamhiata a úsáid le saothair ealaíne neamhbhuan a chruthú.
Eispéiris dhíphlugáilte	Tugtar eispéiris 'dhíphlugáilte' orthu seo nach dteastaíonn fuinneamh lena gcur ag obair. Bíonn na heispéiris seo praiticiúil agus tadhlach agus spreagann siad súgradh, cruthaitheacht, réiteach fadhbanna agus idirghníomhú sóisialta. Baineann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga úsáid as réimse ábhar, fiosraíonn siad iad agus déanann siad iad a iniúchadh le foghlaim faoina ndéanann siad agus faoin gcaoi a n-oibríonn siad, mar shampla, súgradh le maighnéid, bloic nó míreanna mearaí. Áirítear chomh maith le heispéiris dhíphlugáilte eispéiris le huirlisí agus acmhainní digiteacha fíorshaoil ar nós áireamhán agus scálaí a úsáidtear chun cur le heispéiris foghlama atá oiriúnach ó thaobh na forbartha de. Is bunchlocha iad na heispéiris seo don litearthacht dhigiteach agus scileanna matamaiticiúla ar nós réiteach fadhbanna, seicheamhú agus réasúnaíocht spásúil.
Eispéiris phlugáilte	Tugtar eispéiris 'phlugáilte' orthu seo mar gheall go dteastaíonn fuinneamh lena gcur ag obair. I measc roinnt samplaí d'eispéiris phlugáilte sa luath-óige tá úsáid a bhaint as ceamaraí digiteacha, scéalaíocht dhigiteach, micreascóip dhigiteacha, róbataic nó boscaí solais.
Eitneacht	Tagraíonn eitneacht do ghrúpa sóisialta a roinneann cultúr, reiligiún nó teanga choiteann faoi leith. Áirítear le heitneacht ionannú naíonán, lapadán agus leanaí óga le grúpa a bhfuil na tréithe coiteanna seo a leanas, nó cuid acu, aige: cultúr, bia, teanga, éadaí, creideamh, stíl mhaireachtála, traidisiúin, gnásanna agus náisiúntacht. Is éard is grúpa eitneach ann, grúpa a shíleann, nó a shíleann daoine eile, gur pobal faoi leith atá ann de bharr roinnt tréithe a dhéanann é a dhealú ó ghrúpaí eile.
Féinrialú	Seo cumas atá ag forbairt go fóill naíonáin, lapadán nó linbh óig tús a chur le hiompraíochtaí, freagairtí agus mothúcháin a thuiscint agus a bhainistiú, agus leanann sé seo ar aghaidh ag forbairt agus é ina dhuine fásta.
Féinriar colainne	Ceart naíonán, lapadán agus leanaí óga a dtarlaíonn lena gcorp a rialú.
Foghlaim ar bhonn fiosraithe	Naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a spreagadh le ceisteanna a chur, smaoinemh go criticiúil, fadhbanna a réiteach agus topaicí spéise a iniúchadh chun críche a gcuid tuisceana agus eolais a thógáil agus a chur chun cinn agus le bheith fiosrach agus cruthaitheach.

Gníomhaíoch	Is éard is brí le gníomhaíoch ná nuair a bhíonn naíonán, lapadán nó leanbh óg cumasaithe agus nuair a dhéanann sé roghanna agus cinntí dó féin. Is ionann a bheith gníomhaíoch agus guth agus tionchar a bheith acu ar a gcuid foghlama féin. I gcás na n-oidoirí, is éard is brí le bheith gníomhaíoch ná go mbíonn an tsaoirse acu a gcuid eolais agus scileanna a úsáid le <i>Aistear</i> a léirmhíniú le tacú le foghlaim agus forbairt na naíonán, na lapadán agus na leanaí óga atá ina gcúram.
Guth	Na bealaí a gcuireann naíonáin, lapadáin agus leanaí óga a gcuid tuairimí agus mothúchán in iúl, lena n-áirítear ach gan a bheith teoranta dóibh, labhairt, tostanna, caoineadh, míreanna cainte, gothaí gnúise, gníomhartha, freagairtí, bogadh na súl, Cumarsáid Bhreisitheach agus Mhalartach (CBM), amhrán, marc-chruthú, na healaíona agus comhráite.
Ilchineálacht	Baineann an ilchineálacht leis na bealaí ar fad ina mbíonn daoine difriúil lena chéile, agus leis an gcaoi a maireann siad mar dhaoine aonair laistigh de ghrúpaí agus mar bhaill de ghrúpa sóisialta níos mó. Baineann sé le fáiltiú roimh an difríocht mar chuid den saol agus meas a léiriú uirthi. Baineann sé le meas a léiriú agus ceiliúradh a dhéanamh ar dhifríochtaí agus, san am céanna, ár gcuid comhchosúlachtaí agus nascachta a thabhairt faoi deara agus a mhóradh.
Ilchultúrtha	Daoine nó grúpaí éagsúla ó chultúir nó eitneachtaí difriúla.
Inbhuanaitheacht	Naíonáin, lapadáin agus leanaí óga ag foghlaim conas aire a thabhairt dóibh féin, do dhaoine eile agus don timpeallacht.
Lámh	Córas comharthaíochta láimhe a úsáideann páistí agus daoine fásta faoi mhíchumas intleachtach agus ag a bhfuil riachtanais chumarsáide in Éirinn.
Leithcheal	Áirítear leis seo beartais, cleachtais nó iompraíochtaí a mbíonn caitheamh míchothrom le daoine aonair nó grúpaí mar gheall ar a bhféiniúlacht nó an fhéiniúlacht a shíltear a bheith acu mar thoradh orthu. Is féidir leis a bheith d'aon ghnó nó neamhbheartaithe, díreach nó indíreach.
Litearthacht éiritheach	Forbraíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga tuiscint ar theanga(cha) agus ar chló mar bhunchloch don chumarsáid, léitheoireacht agus scríbhneoireacht. Baineann litearthacht sa luath-óige le forbairt na cumarsáide agus na teanga, agus le hiniúchadh agus forbairt scileanna litearthachta, coincheap, eolais agus tuisceana. Tríd an súgradh agus eispéiris phraiticiúla, feiceann agus idirghníomhaíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga le cló agus iad ag éirí fiosrach faoi agus ag forbairt feasacht ar a chuid feidhmeanna agus gnásanna, agus foghlaimíonn siad gur féidir le daoine eile iad a thuiscint.
Meonta	Is éard is meonta ann ná tréithe carachtair a bhíonn ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga ó rugadh iad agus bíonn meonta uathúla ag gach duine. Imríonn idirghníomhaíochtaí, caidrimh, agus na heispéiris a bhíonn ag naíonáin, lapadáin agus leanaí óga tionchar, dearfach agus diúltach, ar na meonta sin. Is é is meon ann ná é a bheith de nós ag an bpáiste freagairt don chás ina bhfuil sé/sí ar bhealaí áirithe.
Múscailtí	Is acmhainní iad múscailtí atá leagtha amach agus/nó curtha ar bun chun an fhiosracht agus an rannpháirteachas a spreagadh. D'fhéadfaidís a bheith neamhiata nó dírithe ar spéis nó ar sprioc foghlama ar leith. Is féidir lámh a leagan ar mhúscailtí, iad a iniúchadh, a láimhseáil agus a fhiosrú mar chuid den saorshúgradh, súgradh treoirithe nó eispéiris spraiúla faoi threoir an oideora.
Oideolaíocht	Baineann sé seo le gníomhartha nó obair uilig an oideora ó thaobh tacú le foghlaim agus forbairt naíonán, lapadán agus leanaí óga. Bíonn eispéireas foghlama idirbheartaithe, measúil agus machnamhach do gach duine atá páirteach i gceist leis.
Oideolaíocht mhall chaidreamhach	Is éard a bhíonn i gceist leis seo ná am a ghlacadh agus a bheith i láthair le caidrimh thacúla, sheasmhacha, agus chroíúla a spreagann ceangail shábháilte le cúramóirí a chothú, timpeallachtaí sláintiúla agus sábháilte, agus eispéiris fhiúntacha foghlama do naíonáin, lapadáin agus leanaí óga.

Oideolaíochtaí beartaithe	Gníomhartha beartaithe oideoirí le tacú agus cur le heispéiris foghlama, riachtanais, spéiseanna, smaointe, scileanna, buanna naíonán, lapadán agus leanaí óga, agus lena n-éascú.
Rannpháirtíocht	Bíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga páirteach i ndéanamh cinntí, éistear lena gcuid tuairimí, glactar go dáiríre leo agus síltear iad a bheith tábhachtach chun críche toradh nó athrú a bhaint amach.
Spioradáltacht	Baineann spioradáltacht le grá don saol, do dhaoine eile, agus le tuiscint ar an nasc leis an duine féin, le daoine eile, leis an dúlra, leis an domhan agus, i gcás daoine áirithe, le cuspóir níos mó nó le hardchumhacht. Baineann sí le creidimh agus cleachtais phearsanta a d'fhéadfadh a bheith nasctha le reiligiún eagraithe, ach ní gá go mbeadh.
Suaimhneas	Baineann suaimhneas le bheith ciúin, socair agus dírithe. Baineann sé le tabhairt faoi deara agus le bheith i láthair in iontas an ama i láthair.
Teicneolaíocht Oiriúnaitheach	Is ionann Teicneolaíocht Oiriúnaitheach (TO) agus earra ar bith a thacaíonn le cumas naíonán, lapadán agus leanaí óga bheith rannpháirteach go gníomhach ina dtimpeallacht. Is féidir le gléasanna ar nós bogearraí formhéadaithe, scáileáin tadhaill idirghníomhacha, trealamh sainoiriúnaithe nó bréagáin lascoibrithe a bheith i gceist le TO.
Teicneolaíochtaí digiteacha	Tagraíonn teicneolaíochtaí digiteacha d'uirlisí agus gléasanna leictreonacha. Áirítear leis seo, cé nach bhfuil sé teoranta dóibh, ríomhairí, táibléid, uirlisí Cumarsáide Breisithe agus Malartaí (CBM), ceamaraí digiteacha, bogearraí sainoiriúnaithe, teicneolaíochtaí oiriúnaitheacha, boscaí solais, micreascóip, teilgeoirí taca, micreafóin, callairí, gutháin phóca agus an t-idirlíon. D'fhéadfadh eispéiris phlugáilte agus dhíphlugáilte a bheith i gceist le teicneolaíochtaí digiteacha (féach thuas).
Tionchar	Baineann sé seo le tionchar fiúntach a bheith ag dearcthaí agus tuairimí naíonán, lapadán agus leanaí óga ar chinntí a imríonn tionchar ar a gcuid foghlama agus forbartha.
Toibreacha eolais	Tagraíonn toibreacha eolais do na scileanna, eolas agus spéiseanna luachmhara a fhoghlaimíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga óna dteaghlaigh agus óna bpobail. D'fhéadfadh cócaireacht, garraíodóireacht, siopadóireacht, feirmeoireacht, scéalaíocht agus traidisiúin chultúrtha a bheith i gceist leis seo. Úsáideann oideoirí an t-eolas seo leis an luathfhoghlaim agus luathfhorbairt a chothú, agus le cur léi, trí eispéiris foghlama agus múscailtí fiúntacha a chur ar fáil atá nasctha le saolta laethúla naíonáin, lapadáin agus leanaí óga.
Toiliú	Toiliú is ea nuair a lorgáimid cead go dtarlódh rud éigin nó nuair a aontaímid go ndéanfá rud éigin nó go ndéanfaí rud éigin duit. Tá meas agus cumarsáid ón dá pháirtí ag teastáil chuige agus is coincheap tábhachtach é go bhfoghlaimíodh naíonáin, lapadáin, leanaí óga faoi ó aois óg. Cuimsíonn toiliú eolas mar gheall ar a dtéarmaí féin agus teorainneacha daoine eile mar aon le meas orthu sin.
Tuismitheoir	Is ionann 'tuismitheoir' anseo agus máithreacha, aithreacha agus daoine a bhfuil freagracht tuismitheora acu i gcaidrimh dhifriúla tuismitheoireachta. D'fhéadfadh sé go gcuimseodh sé sin tuismitheoirí altrama, tuismitheoirí uchtála, leatuismitheoirí, caomhnóirí dlíthiúla agus cúramóirí.
Uimhearthacht éiritheach	Forbraíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga tuiscint ar choincheapa matamaiticiúla sa domhan mórthimpeall orthu. Baineann uimhearthacht sa luath-óige le hiniúchadh agus forbairt scileanna matamaiticiúla, coincheap, eolais agus tuisceana. Tríd an súgradh agus eispéiris phraiticiúla, feiceann agus idirghníomhaíonn naíonáin, lapadáin agus leanaí óga le coincheapa amhail uimhir, cruth agus spás, méid, toirt, srl., agus iad ag éirí fiosrach faoi agus ag forbairt feasacht ar a bhfeidhmeanna agus ar a gcuspóir.

